

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดี
ต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์

ใช้เฉพาะห้องศูนย์ข้อมูล
ภาคตะวันออก

โดย

ผศ.ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย

28 พ.ค. 2545

153535

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ISBN 974-546-240-3

หัวข้อวิจัย ผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเสริมสร้าง
เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์
ชื่อผู้วิจัย วิจิต สุรัตน์เรืองชัย
สถาบัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีการศึกษา 2543

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิต
ศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ กับการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 32 คน แบ่งออกเป็น
สองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 16 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คือแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ แผนการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ และแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า
(1) หลังจากนิสิตได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้วมีเจตคติ
ที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) หลังจากนิสิต
ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้วมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อน
ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) นิสิตที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับนิสิตที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตาม
ปกติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยสรุป
ได้ว่า การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อ
วิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์

Research Title **The Effects of Action Research Processes on Professional Experiences to Foster Positive Attitudes Towards the Teaching Profession of Students in Teacher Education**

Researcher **Vichit Suratreungchai**

Institution **Faculty of Education, Burapha University**

Academic Year **2000**

Abstract

The purposes of this experimental research were to study and compare the positive attitudes towards the teaching profession of students in teacher education, who have had professional experiences in school, by using the action research processes and the conventional processes. The sample group of this study was thirty-two third year students of the Faculty of Education, Burapha University, in the academic year 2000; they were separated to two groups, one was an experimental group of sixteen subjects, and the other one was a control group of sixteen subjects. The instruments were professional experiences plans through the action research processes, professional experiences plans through the conventional processes, and a teaching profession attitudes questionnaire.

The results of this research were as follows: (1) Positive attitudes towards the teaching profession of students in teacher education, after professional experiences through the action research processes were statistically significantly higher than before at .01 level. (2) Positive attitudes towards teaching profession of students in teacher education, after professional experiences through the conventional processes, were statistically significantly higher than before at .01 level. (3) Positive attitudes towards teaching profession of students in teacher education in the experimental group, and the control group, were statistically significantly different at .01 level. The conclusion of this research was that the action research processes, using professional experiences, had more effects towards promoting positive attitudes in teaching profession of students in teacher education.

คำนำ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์วรรณี โสมประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ ดร.ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ อาจารย์สุวิชัย โกศลวัฒน์ ดร.จอร์จ วิลฟอร์ด ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชบุรุษศรีฐานและคณะครูทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการศึกษาประกอบกรณีศึกษาของนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คุณกรรณิกา ประพันธ์ ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยด้วยดี และขอขอบคุณ คุณนริสา เจริญผล ที่ช่วยดำเนินการในเรื่องของเอกสารการพิมพ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุวัฒน์เรืองชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
วิชาชีพครู.....	13
ความหมายและลักษณะของวิชาชีพ.....	13
ครูกับวิชาชีพ.....	15
ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู.....	15
แนวทางแก้ปัญหาวินิจฉัยวิชาชีพครู.....	18
หลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	21
ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต.....	23
เจตคติ.....	25
ความหมายของเจตคติ.....	25
องค์ประกอบของเจตคติ.....	26
การเปลี่ยนแปลงเจตคติ.....	27
เจตคติกับพฤติกรรมของบุคคล.....	28

การวัดเจตคติ.....	29
เจตคติต่อวิชาชีพครู.....	30
รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ..	31
การวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	33
ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	33
ความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	36
ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	41
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	43
การวิจัยเชิงปฏิบัติกับการพัฒนาวิชาชีพครู.....	45
กรอบความคิดในการวิจัย.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือ.....	50
การดำเนินการทดลอง.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์ที่ใช้.....	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
สรุปผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผล.....	72
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	74

บทที่**หน้า**

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	75
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	76
บรรณานุกรม.....	78
ภาคผนวก.....	85
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	140

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิต ศึกษาศาสตร์ ก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ.....	63
2	ค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติ.....	64
3	ค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีการตามปกติ.....	66
4	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิต ศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ.....	68
5	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิต ศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ.....	69
6	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิต ศึกษาศาสตร์ หลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ.....	70

บัญชีแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1 องค์ประกอบของเจตคติ.....	27
2 วงจรการเรียนรู้ของเลวิน.....	37
3 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติของเลวิน.....	38
4 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ปรับปรุงโดยเอลเลียต.....	40
5 วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ใช้ในวงการศึกษ.....	41
6 กรอบความคิดในการวิจัย.....	48
7 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ.....	53
8 แบบแผนการทดลอง.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นับว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง นับแต่ได้มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา สำหรับเหตุผลได้ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ในหมายเหตุของท้ายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 77) ได้ให้เหตุผลไว้ตอนหนึ่งว่า

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้การคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้นจึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

จากเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐให้ความสำคัญกับการศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าการลงทุนพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรหากไม่มีการพัฒนาการศึกษาควบคู่กันไป การศึกษาเป็นตัวชีวิตที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองตามที่อมรวิทย์ นาครทรรพ (2542 : 3) ได้ให้ทรรศนะไว้ตอนหนึ่งว่า “...โลกยุคใหม่ไม่ใช่โลกที่ต่อสู้กันด้วยกำลังอาวุธหรือกำลังทรัพยากรชนิดที่ใครรวกกว่าชนะอีกต่อไป แต่เป็นโลกที่แข่งขัน

กันด้วยปัญญา เป็นโลกที่แข่งขันกันด้วยความรู้ และแน่นอนเมื่อกล่าวถึงการแข่งขันกันด้วยความรู้ การศึกษาย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างภูมิปัญญาเพื่อการแข่งขันและร่วมมือกับประเทศอื่น...” ทรรศนะนี้สอดคล้องกับความคิดและมุมมองของนักวิชาการมากมาย ดังเช่น วิจิตร ศรีสอ้าน (อมรวิชัย นาคทรพรพ. 2542 : 4 อ้างอิงจาก วิจิตร ศรีสอ้าน) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “...การศึกษาในโลกยุคใหม่ไม่ใช่เพียงเครื่องมือตอบสนองการพัฒนาสังคมอย่างที่เคยเป็นมาเท่านั้น แต่การศึกษายุคใหม่จะเป็นเครื่องชี้นำและโน้มน้าวสังคมให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาได้...”

จากความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาประเทศที่กล่าวมาจึงทำให้มีการตื่นตัวและดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของประเทศครั้งใหญ่ โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหลักและแนวทางในการดำเนินการที่สำคัญ แต่ในสภาพความเป็นจริงการที่จะปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก การปฏิบัติอาจมีปัญหาและอุปสรรคนานัปการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในทุกกลุ่มทุกองค์กรและทุกคนในชาติ และหนึ่งในบรรดาผู้ที่มีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จคือครู เนื่องจากครูมีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องโดยตรงในทางปฏิบัติกับการปฏิรูปการศึกษาดังที่โกวิท วรพิพัฒน์ (อมรวิชัย นาคทรพรพ. 2542 : 35 อ้างอิงจาก โกวิท วรพิพัฒน์) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “...ถ้าจะรณรงค์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาจริงๆ แล้วเรื่องครูเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เรื่องคุณสมบัติของครูรุ่นใหม่ต้องนำมาพูดกันอย่างจริงจัง ครูรุ่นใหม่จะต้องเป็นครูที่มีความรับผิดชอบ มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น การคัดครูรุ่นใหม่ต้องทำกันอย่างจริงจัง...” ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับทรรศนะของที่ประชุมคณะศึกษาโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งรวบรวมโดยอมรวิชัย นาคทรพรพ (2542 : 35) ที่แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “...บทบาทของครูเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งของกระบวนการปฏิรูปการศึกษา จนเกือบจะกล่าวได้ว่า หากเราไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องการเตรียมและพัฒนาครูแล้ว โอกาสและความหวังในการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ก็คงจะดับวูบไปอย่างแน่นอน...” เช่นเดียวกับความเห็นของรุ่ง แก้วแดง (2541 : 134) ที่เห็นตรงกันว่า “...ครูคือผู้ที่กำหนดอนาคตของชาติชาติใดก็ตามได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ ตรงกันข้ามชาติใดได้ครูที่มีปัญหาไม่สามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี

ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันได้ ชาตินั้นก็อาจเสื่อมโทรมและถึงกับมีอันล้มสลายไปได้...”

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต้องยอมรับว่า มีปัญหาเกี่ยวกับตัวครูและวิชาชีพครูอยู่ไม่น้อย ดังความคิดเห็นของที่ประชุมคณะศึกษาโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งรวบรวมโดย อมรวิรัช นาครทรรพ (2542 : 36) ได้สรุปไว้ว่า “...ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครูเป็น ปัญหาที่น่าหนักใจมากที่สุด ในแง่วิธีการผลิตครูรุ่นใหม่และในการพัฒนาครูประจำการ ปัญหาเกี่ยวกับการสอดคล้องคุณวุฒิกรรมของครูนับเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งที่ได้มีการกล่าวถึงเป็นอย่างมาก...” ผลการประชุมดังกล่าวมีความเห็นตรงกันว่า ครูในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่หย่อนยานลง ถึงแม้จะเป็นครูกลุ่มน้อยก็ตาม แต่ก็มีส่วนทำให้ภาพลักษณ์ของวิชาชีพครูเสื่อมถอยลง ซึ่งในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับครูนี้ รุ่ง แก้วแดง (2541 : 217) ได้สรุปไว้ว่า “...ในปัจจุบันวิชาชีพครูตกต่ำลงเกือบทุกด้าน จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าปัญหาครูเป็นวิกฤติที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของชาติโดยตรง จำเป็นต้องได้รับการเยียวยาแก้ไขทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การพัฒนา และการดูแลรักษา...” นอกจากนั้นผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 94) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่มีต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครอง และเจ้าของสถานประกอบการต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 5,577 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาค ผลการสำรวจพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ครูประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณภาพต่ำกว่าเดิม จำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาโดยเร็ว
2. ครูจำนวนร้อยละ 20 จากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจ แสดงความคิดเห็นว่าไม่ต้องการเป็นครูเพราะงานหนักและรายได้น้อย
3. ครูได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะประมาณร้อยละ 47 เท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้วิชาชีพครูตกต่ำลงแล้ว รุ่ง แก้วแดง (2541 : 130) ได้สรุปว่าสาเหตุที่ทำให้อาชีพครูตกต่ำ มีดังนี้
 1. การลดความนิยมในอาชีพครู เนื่องจากในช่วงเวลาหนึ่งมีการผลิตครูมากเกินไปจนความต้องการจนทำให้ผู้เรียนจบครูว่างงานมาก ทำให้ผู้นิยมเรียนครูลดลงและผู้ที่มีสมัครเรียนครูในระยะหลัง ๆ นี้ ไม่ได้ตั้งใจจะเป็นครูอย่างแท้จริง เรียนครูเพราะไม่ทราบว่าจะเรียนอะไร

2. ครูขาดการพัฒนาตนเอง เนื่องจากครูส่วนใหญ่หลังจากจบการศึกษาแล้วไม่ค่อยได้รับการอบรม จึงทำให้ตามไม่ทันความก้าวหน้าของวิทยาการ

3. วิชาการศึกษาขาดการวิจัยและพัฒนา การเรียนการสอนคงเป็นไปในลักษณะเดิม ไม่มีการค้นพบนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งแตกต่างจากวงการแพทย์และวงการอื่น ๆ ที่ได้มีการวิจัยและพัฒนาตลอดเวลา

4. การให้ความสำคัญกับสายงานบริหารมากกว่า เนื่องจากครูมีความรู้สึกกว่าสายงานบริหารมีโอกาสและความก้าวหน้ามากกว่าสายการสอน

5. ค่าตอบแทนต่ำเมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่น ครูมีความรู้สึกว่างานหนักกว่าแต่รายได้น้อย ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินส่วนตัว

6. ขาดเสรีภาพทางวิชาการ ครูมีความรู้สึกว่าการสอนถูกหลักสูตรกำหนดไว้ให้จนไม่มีอิสระที่จะคิดค้นการสอนที่เป็นแบบของตนเองได้ และยังมี การนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมาใช้ซึ่งค่อนข้างแคบและมีข้อจำกัดมาก จึงเป็นการควบคุมการสอนของครู

มีการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้วิชาชีพครูตกต่ำลงซึ่งได้ผลคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษาของวิทยาการ เชียงกูร (2542 : 92) ที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพการศึกษาไทยปี 2541 ผลการวิจัยตอนหนึ่งพบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้วิชาชีพครูมีคุณภาพตกต่ำลงเนื่องจากสิ่งต่อไปนี้

1. ค่าตอบแทน ความก้าวหน้า และความท้าทายของอาชีพครูค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ สำหรับบุคคลที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน ดังนั้น อาชีพครูจึงไม่สามารถดึงดูดคนเก่ง ๆ ให้มาเรียนหรือทำงานเป็นครูได้

2. ระบบการศึกษาทั้งหมดด้าสมัย การเรียนการสอนจนถึงระดับมหาวิทยาลัยเป็นการบรรยายตามตำราเหมือนกับบอกจคให้นักเรียนท่องจำเพื่อไปสอบ เมื่อได้รับการสอนมาในระบบเดิมเช่นนี้ จึงทำให้ได้แม่พิมพ์ที่ด้อยคุณภาพลงตามลำดับ

3. สภาพแวดล้อมของการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมไทยที่เน้นการแข่งขันเพื่อหาเงินหากำไร ทำให้ค่านิยมของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางเห็นแก่ตัว ทุจริตมากขึ้น ครูเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่เป็นไปตามกระแสดังกล่าว

การจะแก้ปัญหาคุณภาพครูเพื่อช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาของชาติประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องพิจารณาและดำเนินการไปทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิตครู การพัฒนาและการดูแลรักษา อย่างไรก็ตามส่วนสำคัญที่ควรเอาใจใส่และดำเนินการอย่างระมัดระวัง ได้แก่การผลิตครูเนื่องจาก

เป็นจุดเริ่มของวงจรวิชาชีพครู หากกระบวนการผลิตครูมีประสิทธิภาพจะทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ลดลง สถาบันผลิตครูจะต้องพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูให้สามารถผลิตครูรุ่นใหม่ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพอย่างแท้จริง มีผลการวิจัยยืนยันว่า ผู้เข้าเรียนครูไม่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู (มนตรี จุฬาวังนทล. 2543 : 6) สังคมทั่วไปคงไม่ปรารถนาครูที่มีเพียงความรู้และทักษะการสอนเท่านั้น คุณลักษณะด้านจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ ครูในอนาคตต้องเป็นคนที่คิดเป็น เป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม เป็นคนที่ชวนชวนหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และตามทฤษฎีของวิจิตร ศรีสอ้าน (อมรวิชช์ นาครทรรพ. 2542 : 4 อ้างอิงจาก วิจิตร ศรีสอ้าน) เห็นว่าการเตรียมครูยุคใหม่ต้องเน้นเรื่องความรู้ ทักษะ และเจตคติ อมรวิชช์ นาครทรรพ (2542 : 38) ให้ความเห็นว่า สถาบันผลิตครูต้องปรับวิถีคิดในการผลิตและฝึกอบรมครูรุ่นใหม่ ต้องมีการปรับการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูอย่างจริงจัง ครูของครูในสถาบันเหล่านี้จะต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับครูรุ่นใหม่ที่จะพึงประสงค์ พร้อมกับการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนในสถาบันตนเองให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาครูรุ่นใหม่ที่ต้องการ

สภาพปัจจุบันและปัญหาที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการนำวิธีการที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษามาทดลองใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตครู เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้เกิดขึ้นกับนิสิตศึกษาศาสตร์ เนื่องจากเจตคติเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งที่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมการปฏิบัติของครูในอนาคต ดังที่ไอส์เซอร์ (Eiser. 1995 : 19) ได้ศึกษาผลงานวิจัยและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมการปฏิบัติ และสรุปไว้ว่า เจตคติกับพฤติกรรมการปฏิบัติในอนาคตมีความสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับและให้ความสำคัญอย่างกว้างขวางทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ ทั้งนี้เจตคติมักจะได้รับการศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังเช่น การศึกษาถึงยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยเรื่องการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสภราชอาณาจักร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 26) ได้ศึกษาและเสนอยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินการเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การวางกรอบงานในเชิงยุทธศาสตร์
2. การปฏิบัติเจตคติ

3. การขยายขอบเขตของการเข้ามามีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ให้กว้างไกล
4. ความสำคัญของบ้าน ชุมชน และสถานประกอบการ
5. การปรับระบบระเบียบให้เรียบง่าย และการบูรณาการ
6. การประสานแบบหุ้นส่วน และความร่วมแรงร่วมใจ
7. การเข้าถึงสารสนเทศ คำปรึกษา และการแนะแนว
8. ความถูกต้องของข้อมูล เป้าหมาย และมาตรการ
9. การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ในการสื่อสาร และการถ่ายทอด
10. การจัดสรรในทุนกับการใช้จ่าย

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวทั้ง 10 ประการ จะเห็นได้ว่าเจตคติได้รับการจัดความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อที่ว่า การจะปรับเปลี่ยนสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ควรจะต้องปรับเปลี่ยนหรือเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

สำหรับนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการนำมาศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพครูในครั้งนี้ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติ (action research) ซึ่งเป็นการวิจัยประเภทหนึ่งที่มีขั้นตอนเหมาะสมกับการใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและอบรมครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยในต่างประเทศได้มีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างกว้างขวาง เช่น กิบส์ (Gibbs, 1995 : 21) ได้ศึกษายุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลงความคิดรวบยอดของครูต่อการสอนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นแนวทาง ผลการศึกษาพบว่าได้ผลดีน่าพอใจ และมีการนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนต่าง ๆ อย่างได้ผล จนทำให้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติได้รับการยอมรับและใช้อย่างแพร่หลายสำหรับเป็นรูปแบบในการเปลี่ยนแปลงการสอนและหลักสูตร โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษามีการนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติมีคุณค่าและเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการใช้เพื่อพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนคุณลักษณะของครูได้ดี เนื่องจากกระบวนการทำงานในหน้าที่ของครูสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

การนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติไปทดลองใช้กับนิสิตศึกษาศาสตร์ซึ่งกำลังศึกษาลำเรียนเตรียมพร้อมที่จะไปเป็นครูในอนาคต จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญยิ่งที่จะทำให้อาจารย์ไทยมีคุณภาพต่อไปตามที่อมรวิทย์ นาคทรรพ (2542 : 2) ได้สรุปไว้ว่าการพัฒนาครูรุ่นใหม่ตลอดจนครูประจำการกว่า 400,000 คนทั่วประเทศ จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ความฝันของการ

ปฏิรูปการศึกษาไทยเป็นจริงขึ้นมาในอนาคตอันใกล้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารของมนตรี จุฬารัตนทล (2543 : 19) ที่ได้สรุปแนวทางแก้ปัญหาคุณภาพครูว่า ควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แก่ การหาคนเก่งคนดีมาเป็นครู การพัฒนาสถาบันผลิตครูให้เข้มแข็ง การปรับวิชาชีพครูให้เป็นที่นิยม และการสร้างระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์

คำถามการวิจัย

1. นิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับใด
2. นิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับใด
3. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้ว มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกหรือไม่
4. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้ว มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกหรือไม่
5. นิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแตกต่างจากนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีการตามปกติ

5. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติเมื่อนำไปใช้เป็นวิธีในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนิสิตศึกษาศาสตร์ สามารถช่วยทำให้นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ได้วิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแนวใหม่ ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามหลักสูตรผลิตครูในสถาบันต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพได้แก่ หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาศาสตรบัณฑิต และครุศาสตรบัณฑิต
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้แก่ครูประจำการหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
4. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรผลิตครูของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อผลิตครูที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
5. ช่วยให้นักอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาประสบการณ์วิชาชีพตามหลักสูตรผลิตครูของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มีทางเลือกในการใช้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นิสิตเพิ่มขึ้น
6. ช่วยให้นิสิตได้รับประโยชน์จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพิ่มขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ หลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแตกต่างจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นิสิตที่ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 298 คน แบ่งออกเป็น 10 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตที่ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 32 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มจับฉลากห้องเรียนจำนวน 1 ห้อง จากนั้นสุ่มแบ่งกลุ่มนิสิตเป็น 2 กลุ่ม (random assignment) ได้กลุ่มละ 16 คน และสุ่มจับฉลากอีกครั้งว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

3.1.2 การใช้วิธีการตามปกติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

4. ระยะเวลา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กระทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 เป็นเวลา 14 สัปดาห์ ใช้เวลาทดลองสัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที

5. เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิชา 404362 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2 ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2541 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นวิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ประยุกต์มาจากแนวคิดเดิมของเลวิน (Lewin) นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน ซึ่งได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากนักการศึกษาหลายราย เช่น ซูเบอร์-สเคอร์ริทท์ (Zuber-Skerritt, 1992) และ เคมมิสและแม็กแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1990)

2. คำว่า เจตคติ และ ทศนคติ ที่ใช้ในรายงานการวิจัยฉบับนี้มีความหมายเหมือนกัน ในบางตอนจะใช้คำว่า เจตคติ แต่ในบางตอนจะใช้คำว่า ทศนคติ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการใช้คำเดิมที่อ้างอิงมาจากผลงานวิจัยและเอกสารต้นฉบับที่มีการใช้คำทั้งสองไม่เหมือนกัน

3. คำว่า นิสิต และ นักศึกษา ที่ใช้ในรายงานการวิจัยฉบับนี้มีความหมายเหมือนกัน ในบางตอนจะใช้คำว่า นิสิต แต่ในบางตอนจะใช้คำว่า นักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากต้องการใช้คำเดิมที่อ้างอิงมาจากผลงานวิจัยและเอกสารต้นฉบับที่มีการใช้คำทั้งสองไม่เหมือนกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติ หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดเดิมของ เลวิน (Lewin) นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน ซึ่งได้รับการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาจากนักการศึกษา หลายราย เช่น ชูเบอร์-สเคอร์วิทท์ (Zuber-Skerritt, 1992) และ เคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1990) เป็นการวิจัยที่ใช้สำหรับพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับให้มีขั้นตอนที่เหมาะสมกับการใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนิสิตศึกษาศาสตร์ ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดแนวคิดทั่วไป การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกตผล และการสะท้อนผล

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ หมายถึง การที่นิสิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ออกไปสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัยด้วยตนเอง ตามที่กำหนดใน หลักสูตรรายวิชา 404362 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2541 โดยฝึกตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

2.1 การกำหนดแนวคิดทั่วไป

2.2 การวางแผน

2.3 การปฏิบัติตามแผน

2.4 การสังเกตผล

2.5 การสะท้อนผล

3. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ หมายถึง การที่นิสิตศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ออกไปสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูระดับการศึกษาชั้น
พื้นฐานในโรงเรียนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัย โดยปฏิบัติตามแผนการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพประจำวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต
พ.ศ. 2541 ที่ใช้อยู่ตามปกติ กิจกรรมตามแผนดังกล่าวประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

- 3.1 การชี้แจงทำความเข้าใจ
- 3.2 การเสริมความรู้เบื้องต้น
- 3.3 การเตรียมการฝึกปฏิบัติ
- 3.4 การฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียน
- 3.5 การสัมมนาสรุป

4. นิสิตศึกษาศาสตร์ หมายถึง นิสิตที่ศึกษาคณะหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต พ.ศ. 2541
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2543

5. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู หมายถึง ทำที่ความรู้สึกลึกที่มีต่อวิชาชีพครูในทางนิยมชมชอบ
หรือพึงพอใจ ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง ชุดของข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อ
ใช้วัดเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน
20 ข้อ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาทำความเข้าใจและกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยให้ชัดเจน และเป็นแนวทางในการกำหนดสมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอในลักษณะผสมผสานระหว่างเอกสารและงานวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. วิชาชีพครู

ความหมายและลักษณะของวิชาชีพ

ครูกับวิชาชีพ

ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู

แนวทางแก้ปัญหาวิชาชีพครู

หลักสูตรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

2. เจตคติ

ความหมายของเจตคติ

องค์ประกอบของเจตคติ

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

การวัดเจตคติ

เจตคติต่อวิชาชีพครู

รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติ

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติ
การวิจัยเชิงปฏิบัติกับการพัฒนาวิชาชีพครู
กรอบความคิดในการวิจัย

วิชาชีพครู

ความหมายและลักษณะของวิชาชีพ

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอาชีพด้านการศึกษาและฝึกอบรม (National Board of Employment, Education and Training. 1996 : 7) ของประเทศออสเตรเลีย ได้ให้คำจำกัดความ คำว่าวิชาชีพ (profession) หมายถึง อาชีพหรือภาระหน้าที่ที่ต้องทำเป็นประจำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์หรือการเรียนรู้ นอกจากนี้มีผู้เสนอแนวคิดในการพิจารณาว่างานใดเป็นวิชาชีพหรือไม่ไว้หลายแนวทาง แต่โดยทั่วไปแล้วคล้ายคลึงกัน เช่น กรีนวูด (National Board of Employment, Education and Training. 1996 : 7 citing Greenwood. 1975) ได้เสนอว่า วิชาชีพควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบห้าประการ ดังนี้

1. มีทฤษฎีหรือความรู้อย่างเป็นระบบรองรับ
2. มีพลังอำนาจของวิชาชีพเอง
3. มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนในลักษณะเป็นคุณเป็นโทษได้
4. มีจริยธรรมของอาชีพโดยเฉพาะ
5. มีวัฒนธรรมหรือแบบแผนการปฏิบัติของวิชาชีพ

ในขณะที่สภาวิชาชีพแห่งออสเตรเลีย (National Board of Employment, Education and Training. 1996 : 7 citing Australian Council of Professions Ltd.) ได้เสนอแนวทางในการพิจารณาว่างานใดเป็นวิชาชีพหรือไม่ ควรพิจารณาในลักษณะว่าวิชาชีพเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. วิชาชีพนั้นแสดงถึงลักษณะงานใดงานหนึ่งเท่านั้น
2. ต้องใช้ความรู้เฉพาะและเป็นไปเพื่อให้บริการแก่สังคม
3. มีมาตรฐานด้านจริยธรรมและมีอำนาจในการบังคับใช้จริยธรรมนั้น
4. มีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
5. มีสมาชิกของวิชาชีพหลากหลายแตกต่างกันหลายระดับ

นอกจากนั้นเอตซIONI (Etzioni, 1969 : 6) ได้เสนอแนวทางการพิจารณาว่างานใดเป็นวิชาชีพหรือไม่โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นงานที่มีกิจกรรมการปฏิบัติเต็มเวลา
2. สมาชิกได้รับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
3. มีองค์กรวิชาชีพระดับชาติให้การรับรอง
4. มีการทบทวนและจัดการกับโครงสร้างและระดับการปฏิบัติงานภายในของวิชาชีพ

อยู่อย่างสม่ำเสมอ

5. มีการพัฒนาวิชาชีพโดยใช้ความคิดเห็นระหว่างสมาชิกเก่ากับสมาชิกใหม่ของวิชาชีพนั้น
6. มีการเกี่ยวข้องกับกรมการเมืองเพื่อดำเนินการให้ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย
7. มีการกำหนดมาตรฐานจริยธรรม

สำหรับนักการศึกษาไทยสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2542 : 6) ได้อธิบายลักษณะของวิชาชีพไว้ว่า ควรประกอบไปด้วยลักษณะดังนี้

1. ต้องมีบริการต่อสังคมที่ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เช่น บริการที่วิชาชีพทางการศึกษาจัดให้แก่สังคมด้วยการผลิตครูและนักการศึกษาออกไปทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอนที่โรงเรียน
2. ต้องมีระยะเวลาที่ให้การศึกษแก่สมาชิกของอาชีพยาวนานพอสมควร อย่างน้อยปริญญาตรีขึ้นไป

3. สมาชิกของวิชาชีพจะต้องมีเสรีภาพในการประกอบวิชาชีพตามลักษณะงานของตน
4. มีจรรยาบรรณ
5. มีสมาคมวิชาชีพซึ่งเป็นศูนย์กลางสำหรับยกมาตรฐานและเผยแพร่วิชาการของวิชาชีพเป็นศูนย์กลางสำหรับความสัมพันธ์ของผู้ร่วมอาชีพเดียวกัน

ในขณะที่อุทุมพร จามรมาน (ม.ป.ป. : 2) ได้อธิบายถึงลักษณะของวิชาชีพว่าควรจะประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญญา
2. กิจกรรมที่อาศัยความรู้เฉพาะสิ่ง
3. กิจกรรมที่ต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า
4. กิจกรรมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
5. กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาเต็มเวลาและมีการเป็นสมาชิกที่ถาวร

6. กิจกรรมที่มีมาตรฐาน
7. กิจกรรมที่มีการให้บริการแก่ผู้อื่น
8. กิจกรรมที่มีองค์กรสถาบันรองรับอย่างชัดเจนและเข้มแข็ง

ครูกับวิชาชีพ

จากลักษณะของวิชาชีพดังกล่าวที่ยกตัวอย่างมานั้น จะเห็นได้ว่างานครูเป็นวิชาชีพอย่างแท้จริงและกล่าวได้ว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ตามความเห็นของอุทุมพร จามรมาน (ม.ป.ป. : 2) เห็นว่างานครูนั้นสอดคล้องกับความหมายของคำว่าวิชาชีพ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับปัญญา ความรู้เฉพาะสิ่ง มีการเตรียมตัว เช่น มีการฝึกหัดครูและเตรียมการสอน มีความเจริญก้าวหน้าซึ่งต้องการการติดตามและการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาเต็มเวลา เป็นกิจกรรมที่ต้องได้มาตรฐานทางการศึกษา เป็นงานบริการนักเรียนผู้ปกครองประชาชนและประเทศชาติ และสุดท้ายเป็นกิจกรรมที่มีองค์กรหรือสถาบันรองรับ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2542 : 7) ที่เห็นว่าวิชาชีพครูเป็นศาสตร์และเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากมีองค์ประกอบครบถ้วนตามองค์ประกอบของวิชาชีพที่กล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกับความเห็นของ ก่อ สวัสดิพานิช (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ 2542 : 7 อ้างอิงจาก ก่อ สวัสดิพานิช) ที่เห็นว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพระดับสูงแขนงหนึ่งในสังคม เพราะมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนด้านการเรียนการสอนและไม่เข้าซ้อนกับวิชาชีพอื่น ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูต้องได้รับการศึกษาในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นระยะเวลาพอสมควรอย่างน้อยขั้นค่าควรจบปริญญาตรี วิชาที่ครูเรียนเป็นวิชาชีพที่มีหลักการและทฤษฎีที่เชื่อถือได้และเกิดจากการวิจัย วิชาชีพครูมีคำศัพท์เฉพาะที่ใช้อยู่เป็นปกติ และครูจะต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีสมาคมหรือสถาบันวิชาชีพเป็นองค์กรกลาง เพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพครู ดิเรก พรสีมา และคณะ (2542 : ๖) ได้สรุปว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับการยกย่องและมีเกียรติในสังคม

ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู

มนตรี จุฬาวัดทนทล (2543 : 22) ได้ดำเนินการวิจัยเอกสาร เรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางที่จะช่วยชี้แนะทิศทางของนโยบายเกี่ยวกับวิชาชีพครู โดยเฉพาะการผลิตและการพัฒนาครูให้เหมาะสมกับความต้องการในอนาคต ผลการศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญ ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพครูในประเทศต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาการผลิตครู

ปัญหาวิชาชีพครู และปัญหาการพัฒนาครู การวิเคราะห์เบื้องต้นชี้ให้เห็นว่าการแก้ปัญหาทุกอย่างพร้อมกันจะต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก หากต้องการปฏิรูปครูให้ได้ผลควรมุ่งแก้ไขปัญหาหลักก่อนอันได้แก่การปรับปรุงวิชาชีพครูให้เป็นที่นิยม เสริมด้วยการสร้างระบบการพัฒนาครู และการพัฒนาสถาบันผลิตครูให้สามารถพัฒนาคนเก่งคนดีรุ่นใหม่ให้ออกจะเป็นครู

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัญหาแต่ละด้านแล้ว พบว่าปัญหาด้านการผลิตครูเป็นปัญหาสำคัญมาก หากสามารถแก้ปัญหาด้านการผลิตครูได้จะช่วยให้สามารถคัดสรรคนเก่ง คนดี ให้เข้าเรียนวิชาครู และทำให้สามารถปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีของครูได้ไม่ยาก ผลการวิจัยของมนตรี จุฬาวัดนทล (2543 : 5) ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตครู มีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้เข้ามาสู่วิชาชีพครู มีปัญหาหลัก 4 ประการ ดังนี้

1.1 ผู้สมัครเข้าศึกษาวิชาชีพครูมีคุณภาพทางวิชาการต่ำ เป็นผู้ที่มีการเรียนไม่ได้ในโรงเรียน ในบางกรณีเป็นผู้ที่เรียนได้คะแนนน้อยที่สุดในโรงเรียน สอบเข้าวิชาอื่นไม่ได้จึงมาเลือกวิชาครู

1.2 ไม่ได้ตั้งใจเลือกอาชีพครูอย่างแท้จริง ผู้ที่เลือกเรียนวิชาชีพครูมักเลือกเพราะเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ความชอบ ได้แก่ วิชาครูสอบเข้าง่าย ไม่ต้องการคะแนนสูง เสียค่าใช้จ่ายน้อย ใช้เวลาศึกษาน้อยกว่าวิชาชีพอื่น มักจะได้งานทันทีที่สำเร็จการศึกษาเพราะหลายประเทศขาดแคลนครู และหลักสูตรวิชาครูมักเป็นหลักสูตรที่ไม่เข้มข้นสามารถจบหลักสูตรได้ง่าย

1.3 มักมีบุคลิกที่ไม่เหมาะกับการเป็นครู เนื่องจากผู้เลือกเรียนวิชาชีพครูมักจะเป็นผู้ที่มีผลการเรียนในโรงเรียนไม่ดีนักเนื่องจากหลักสูตรวิชาครูไม่ยาก จึงทำให้ผู้เข้าเรียนวิชาชีพครูมีบุคลิกภาพหลากหลาย ไม่ต้องการเป็นครูอย่างแท้จริง และไม่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

1.4 จำนวนผู้สมัครเข้าเรียนวิชาชีพครูน้อยลง ในบางประเทศมีผู้สมัครเข้าเรียนวิชาครูในระดับวิทยาลัยครูลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตครู มีปัญหาหลัก 14 ประการ ดังนี้

2.1 หลักสูตรการฝึกหัดครูมีข้อบกพร่องหลายประการ ได้แก่ ขาดการสอนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหานักเรียนขาดเรียนและนักเรียนตกชั้น ขาดการประเมินหลักสูตร ไม่สอนให้ครูมีความสามารถในการวิจัยด้านการศึกษา การเรียนรู้ทักษะการสอนแนวใหม่และการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ไม่เตรียมความพร้อมเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในชนบทหรือชุมชนยากจนได้ ภาคทฤษฎีไม่สัมพันธ์กับภาคปฏิบัติ วิธีสอนกับเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน

2.2 การเรียนวิชาชีพครูมักเน้นภาคทฤษฎีมากเกินไป หลักสูตรมุ่งแต่ทฤษฎีไม่มีการฝึกสอนก่อนสำเร็จตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่ว่า การฝึกสอนเป็นเพียงการต่อยอดภาคทฤษฎี ไม่ใช่การสร้างประสบการณ์สอน ในบางกรณีที่มีการฝึกสอนครูควบคุมการฝึกสอนมักจะทำตัวไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษาครู ครูที่เล็งมักใช้วิธีสอนแบบธรรมดาทำให้นักศึกษาครูไม่สนใจที่จะใช้นวัตกรรมการสอนใหม่ๆ เพราะเกรงว่าจะเสียคะแนนการฝึกสอน นอกจากนี้ นักศึกษาที่สำเร็จวิชาครูมักจะไม่ปฏิบัติสิ่งที่เรียนรู้อะไรมา แต่จะทำการสอนอย่างที่เคยได้รับการสอนมาตั้งแต่เด็ก ๆ

2.3 การผลิตครูขาดความหลากหลาย หลักสูตรการผลิตครูมักจะมีผลิตครูที่สอนในโรงเรียนในเมืองและสอนนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ครูใหม่จึงไม่สามารถสอนในโรงเรียนชนบทหรือนักเรียนจากชนบทได้

2.4 การเพิ่มจำนวนการผลิตครูทำให้คุณภาพของครูลดต่ำลง เนื่องจากในช่วงที่เกิดปัญหาการขาดแคลนครู สถาบันผลิตครูเพิ่มจำนวนการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการครู ทำให้สถาบันผลิตครูปรับลดมาตรฐานลงเป็นเหตุให้คุณภาพของผู้สำเร็จวิชาครูไม่ดีเท่าที่ควร

2.5 ในบางประเทศหลักสูตรการฝึกหัดครูมีระยะเวลาสั้นเกินไป ทำให้ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่ต้องใช้ในวิชาชีพครู

2.6 ครูในชนบทมักจะขาดความพร้อมและต้องปฏิบัติงานในภาวะยากลำบากกว่าครูในเมือง

2.7 หลักสูตรการฝึกหัดครูมักจะมีใช้วิธีการสอนแบบธรรมดาที่มีอยู่เดิม ขาดการวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีสอนใหม่ๆ

2.8 อุดมการณ์ไม่สัมพันธ์กับความเป็นจริง สถาบันผลิตครูมีอุดมการณ์หลายด้าน เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วม และความอดทน เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงสถาบันผลิตครูไม่มีโครงสร้างและการจัดการที่จะผลิตครูได้ตามอุดมการณ์ได้

2.9 ไม่สามารถผลิตครูให้ตรงกับสาขาที่ต้องการ ความต้องการใช้ครูกับสาขาครูที่ผลิตได้ไม่สอดคล้องกัน บางสาขาขาดครูแต่บางสาขาครูเกินความต้องการ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาครูต้องสอนในสาขาที่ตนไม่ได้เรียนรู้อะไรมา

2.10 คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูขาดคุณภาพ คุณวุฒิไม่เพียงพอ และยังขาดการพัฒนา นอกจากนี้คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูไม่ค่อยมีการติดต่อสัมพันธ์กับโรงเรียน ทำให้ไม่ทราบความต้องการของโรงเรียนและลักษณะของนักเรียน ขาดทักษะการวิจัย และยังไม่ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ

2.11 ขาดการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันผลิตครูกับสถาบันวิชาชีพสาขาอื่น ๆ ทำให้การทำงานซ้ำซ้อน ขาดความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะสถาบันผลิตครูมักต้องการความเป็นอิสระในการดำเนินงาน

2.12 สถาบันผลิตครูไม่ติดต่อประสานงานกับสมาคมหรือสภาครู ทำให้ต่างฝ่ายไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาครูหรือสหภาพครู และสภาครูก็ไม่ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในสถาบันผลิตครู

2.13 งบประมาณสนับสนุนสถาบันผลิตครูไม่เพียงพอ แม้รัฐจะเห็นความสำคัญของครู แต่สถาบันผลิตครูส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณน้อย

2.14 ในบางประเทศมีความไม่ชัดเจนว่าการผลิตครูควรเป็นหลักสูตรปริญญาหรือต่ำกว่าปริญญา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศนั้น

แนวทางแก้ปัญหาวิชาชีพครู

จากปัญหาวิชาชีพครูที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายหลายประการ การแก้ปัญหาก็เกี่ยวกับคุณภาพครูนั้นจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเป็นระบบครบวงจร ดังที่มนตรี จุฬาวังนทล (2543 : 18) ได้สรุปในรายงานการวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและการพัฒนาครูว่า แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับครูมีสองแนวทาง แนวทางแรกได้แก่การแก้ไขทุกปัญหาพร้อมกัน และแนวทางที่สองได้แก่การแก้ไขเฉพาะปัญหาหลัก จากการวิเคราะห์เบื้องต้นชี้ให้เห็นว่า การจะแก้ปัญหายุ่งยากอย่างพร้อมกันจะต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก จึงควรมุ่งแก้ปัญหาหลักก่อน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูไทยควรจะแก้ไขไปตามลำดับ ดังนี้

1. หาคณก่งคนดีเป็นครู
2. พัฒนาสถาบันผลิตครูให้เข้มแข็ง
3. ปรับวิชาชีพครูให้เป็นที่นิยม
4. สร้างระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยดังกล่าวยังชี้ต่อไปว่า ถึงแม้ว่าจะได้มีการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพครูให้แคบเข้า โดยพิจารณาการแก้ปัญหาหลักสี่ประการข้างต้นเป็นอันดับแรก จากการวิเคราะห์ในรายละเอียดพบว่าถ้าทำได้ครบทั้งสี่เรื่องแล้ว คุณภาพครูไทยน่าจะมีโอกาสก้าวหน้าขึ้นแต่ต้องใช้งบประมาณและบุคลากรเป็นจำนวนมาก จึงมีการวิเคราะห์ต่อไปว่าควรจะดำเนินการเรื่องใดก่อนในสี่เรื่องนี้ ความเห็นแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกเห็นว่า การหาคนเก่งคนดีมาเป็นครูและการพัฒนาสถาบันผลิตครูให้เข้มแข็งควรดำเนินการก่อน เพราะทำให้ได้ครูใหม่ที่ดีและเก่งเข้าสู่ระบบการศึกษา แต่กลุ่มที่สองเห็นว่าควรเริ่มที่การปรับวิชาชีพครูให้เป็นที่นิยมและพัฒนาาระบบพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพก่อน

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวได้สรุปข้อเสนอแนะด้านนโยบายและมาตรการในการผลิตและพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายใหม่ว่ามุ่งสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู เนื่องจากที่ผ่านมาวิชาชีพครูไม่เป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ สังคมขาดความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู ครูไม่เชื่อมั่นในวิชาชีพของตนเอง คนรุ่นใหม่ไม่ใฝ่ฝันที่จะเข้าสู่อาชีพครู ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ครูประจำการ สถาบันผลิตและพัฒนาครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่สนใจการปฏิรูปวิชาชีพครู
2. กำหนดกลยุทธ์หลักโดยใช้การประกันคุณภาพครูเป็นเครื่องมือ องค์ประกอบของการประกันคุณภาพครูควรจะต้องประกอบด้วยสี่องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การตอบแทนและยกย่องครู
3. กำหนดมาตรการหลัก โดยเร่งรัดการปฏิรูปองค์ประกอบในระบบประกันคุณภาพครู ด้วยการกำหนดให้คณะกรรมการศึกษาศาสตร์ทุกแห่ง ต้องจัดหลักสูตรการพัฒนาครูบรรจุใหม่ในระยะสองปีแรกของการเข้ารับหน้าที่ครู กำหนดให้โรงเรียนหรือสถาบันวิชาการสาขาอื่นของรัฐและเอกชนรวมทั้งคณะกรรมการศึกษาศาสตร์มีส่วนในการกำหนดหลักสูตรผลิตและพัฒนาครู และเร่งรัดการจัดให้มีระบบคุปองวิชาการเพื่อการพัฒนาครู
4. กำหนดมาตรการสร้างความยั่งยืนในการปฏิรูปวิชาชีพครู เช่น การพัฒนาสถาบันผลิตครูและการผลิตครูในแนวใหม่ การจัดตั้งกองทุน การจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์ การจัดการกับครูที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพและการปรับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตและพัฒนาครูของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543 : 19) ที่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และจัดทำสาระสำคัญของ นโยบายการผลิตและพัฒนาครูเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการกลั่นกรอง ความคิดเห็นจากประชาชนในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ได้ข้อสรุป 12 ประเด็น ดังนี้

1. ให้ยกฐานะคณะครุศาสตร์เดิมของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้เป็นบัณฑิตวิทยาลัยทาง ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ (Graduate School of Education)
2. ให้หลักสูตรผลิตครูเป็นหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี หรือหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของครูก่อนประจำการ
3. ให้มีมหาวิทยาลัยเฉพาะทางการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ผลิตครูของครู (Teacher Education) และทำการวิจัยศึกษาค้นคว้าในศาสตร์ทางครุศึกษาโดยเฉพาะ
4. ให้รับเร่งพัฒนาครูประจำการและผู้บริหารเพื่อปฏิรูปการศึกษาตามลำดับ โดยการจัดตั้ง สถาบันพัฒนาครูและผู้บริหารทางการศึกษาขึ้น
5. ให้มีการจัดกลไกและดำเนินการในการจัดตั้งกองทุนการเงินเพื่อการผลิตและพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมเชิดชูเกียรติคุณครู
6. ให้มุ่งสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพครูให้แก่สังคมในส่วนรวม ด้วยการสร้างนวัตกรรม ความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในวิชาชีพครู และยกระดับสถานภาพทางวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ของครูมืออาชีพ
7. ให้มีการประกันคุณภาพของสถาบันครุศึกษาไทยทั้งระบบ
8. ให้มีกลไกประสานเชื่อมโยงระหว่างสถาบันผลิตครู องค์กรวิชาชีพครู สมาคม วิชาชีพครู และหน่วยงานใช้ครูในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูและแผนผลิตและการใช้ครู
9. ให้จัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์ เพื่อเป็นองค์กรรวมครู คณาจารย์ และบุคลากรทาง การศึกษาที่มีผลงานดีเด่น เสนอแนะนโยบายการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู รวมทั้งการผลิตและ พัฒนาครู
10. สนับสนุนให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์จัดทำแผนปฏิรูปสถาบันผลิต ครูทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
11. มีองค์กรภายนอกจัดระดับคุณภาพของสถาบันครุศึกษาไทย เพื่อวางแผนพัฒนา ให้เป็นสถาบันครุศึกษาเพื่อความเป็นเลิศอย่างแท้จริง

12. ให้เร่งรัดการจัดระบบการบริหารบุคคลและการกำหนดเงินเดือน ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าตอบแทนต่างๆ แก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ

หลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรายวิชาที่สำคัญยิ่งของหลักสูตรการผลิตครูของเกือบทุกสถาบันผลิตครู ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรการผลิตครูของต่างประเทศหรือภายในประเทศ ดังเช่น ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดไว้ว่า หลักสูตรครุศึกษาต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการสังเกตการสอนในขณะที่เรียนชั้นปีที่ 3 และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปในชั้นปีที่ 4 ใช้ระยะเวลา 2-5 สัปดาห์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2543 : 15) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต่าง ๆ กำหนดให้นักศึกษาครูต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ไม่มากก็น้อยแตกต่างกันไปตามสถาบันแต่ละแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยซินซินเนติ (Cincinnati University) มีหลักสูตรฝึกหัดครูที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับโดยทั่วไป เป็นหลักสูตรผลิตครู 5 ปี ในหลักสูตรมีการกำหนดให้นักศึกษาครู ต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการความร่วมมือนานถึง 36 สัปดาห์ ในชั้นปีที่ 5 หรือที่มหาวิทยาลัยเท็กซัส เอลปาโซ (University of Texas EL Paso) มีหลักสูตรฝึกหัดครูที่มีชื่อเสียง โดยหลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเข้มข้น โดยการทำงานร่วมกับโรงเรียนในโครงการและมีการออกเยี่ยมเยียนครอบครัวของนักเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะที่ศึกษาตามหลักสูตรฝึกหัดครู เป็นต้น ที่ประเทศนิวซีแลนด์ หลักสูตรฝึกหัดครูกำหนดให้นักศึกษาต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่กำหนด ที่ประเทศออสเตรเลีย หลักสูตรฝึกหัดครูกำหนดให้นักศึกษาต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยหลักสูตรแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มแรกนักศึกษาเรียนวิชาการและออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพพร้อม ๆ กัน ส่วนกลุ่มที่สองต้องเรียนวิชาการจบแล้วจึงได้ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ที่ประเทศฝรั่งเศส หลักสูตรฝึกหัดครูของสถาบันฝึกหัดครูระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันของฝรั่งเศสที่มีหน้าที่ผลิตครู โดยรับนักศึกษาที่จบปริญญาตรีมาแล้วเข้าศึกษาตามหลักสูตรฝึกหัดครูอีก 2 ปี เป็นสถาบันที่ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศมีสถาบันนี้ทั้งสิ้น 28 แห่ง โดยหลักสูตรฝึกหัดครูของสถาบันได้กำหนดให้นักศึกษาต้องฝึกประสบการณ์ภาคปฏิบัติในปีที่ 2 และต้องทำสารนิพนธ์ทางวิชาชีพเสนอเพื่อจบตามหลักสูตร

นอกจากนั้นยังมีหลักสูตรฝึกหัดครูของประเทศต่าง ๆ ที่กำหนดให้นักศึกษาต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยรายละเอียดของวิชาคล้ายคลึงกัน คือให้นักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่อยู่ร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพครู มีครูพี่เลี้ยงที่โรงเรียนเป็นผู้ดูแล และมีอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยครูออกเยี่ยมเยียนเป็นระยะ (มนตรี จุฬาวัดฒนทล. 2543 : 120-197)

หลักสูตรฝึกหัดครูของประเทศไทยในทุกสถาบันผลิตครูซึ่งมีทั้งสิ้น 114 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 17 แห่ง สถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 97 แห่ง แบ่งออกเป็นสถาบันราชภัฏ 36 แห่ง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 15 แห่ง กรมพลศึกษา 17 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 15 แห่ง และกรมศิลปากร 14 แห่ง ได้มีการกำหนดให้นักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เนื่องจากคณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่จะบรรจุเข้ารับราชการครูข้อหนึ่งว่า ต้องผ่านการฝึกสอนหรือประสบการณ์การสอน โดยต้องฝึกสอนในโรงเรียนไม่น้อยกว่าหนึ่งภาคเรียน (มนตรี จุฬาวัดฒนทล. 2543 : 80-85) ดังนั้นทุกหลักสูตรฝึกหัดครูของไทยจึงกำหนดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือการฝึกสอน ไม่น้อยกว่าหนึ่งภาคเรียน และในแต่ละหลักสูตรยังได้มีการกำหนดรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพย่อย ๆ ก่อนออกฝึกสอน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน

หลักสูตรรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม) พ.ศ. 2541 ซึ่งมีรายวิชาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3 รายวิชาต่อเนื่องกัน เป็นวิชาชีพครูบังคับที่นิสิตทุกคนต้องเรียน ได้แก่ วิชา 404261 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 เป็นรายวิชาที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนในชั้นปีที่ 2 เน้นการสังเกตและการสัมมนาการจัดการในโรงเรียนและพฤติกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการทำงานของครู รายวิชาที่สองได้แก่ วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 เป็นรายวิชาที่เน้นให้นักศึกษาฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน และรายวิชาที่สามได้แก่ วิชา 404461 การฝึกสอน นิสิตต้องออกไปฝึกสอนในโรงเรียนจริง (คณะศึกษาศาสตร์. 2541 : 35)

รายวิชาที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 ซึ่งเป็นวิชาที่เหมาะสมเนื่องจากนิสิตได้ศึกษาพื้นฐานวิชาชีพครูมาพอสมควร ได้ศึกษาสังเกตการสอนในโรงเรียนจริงมาแล้วในรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นจากการสอน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ และเนื่องจากลักษณะของรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 2 เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถวางแผนและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาจารย์เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น จึงเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมาใช้ในการฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ มีสาระของคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ (คณะศึกษาศาสตร์. 2541 : 35)

“...ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียน เป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน...”

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกหัดครูในสถาบันผลิตครูต่าง ๆ ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษาประสบในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การศึกษาของสมบัติ คชสิทธิ์ (2534 : ข) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยบางส่วนพบว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สำคัญ คือ นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก นักศึกษาไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างจริงจัง ขาดการเรียนรู้ในลักษณะทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ และไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม (2539 : 10) ที่ศึกษาปัญหาการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ (ฝึกสอน) ของนักศึกษาสาขครุศาสตร์สถาบันราชภัฏนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ฝึกสอน ขาดทักษะการตั้งคำถาม ขาดทักษะการใช้กระดานดำ ขาดทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ขาดทักษะการผลิตและการใช้สื่อการสอน ขาดทักษะการจูงใจ ขาดทักษะการสรุปบทเรียน ขาดทักษะการวัดและประเมินผลการเรียน ขาดทักษะการพูดและการใช้ภาษา ปกครองชั้นเรียนไม่ได้ ไม่สามารถเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวิชา กำหนดกิจกรรมการสอนไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เขียนแผนการสอนไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของทักษะกระบวนการ ไม่มีความอดทนและจริงจังในการทำงาน มีโอกาสสังเกตการสอนของครูที่เล็กน้อย มีงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายมาก เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อและจัดทำอุปกรณ์การสอนให้โรงเรียนมากเกินไป และเขียนวัตถุประสงค์

ไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์ เช่น อาจารย์นิเทศก์ขาดการช่วยเหลือและคุ้มครองจากสถาบันเกี่ยวกับสวัสดิการและความปลอดภัย ไม่มีโอกาสปรึกษาหารือกับครูที่เลี้ยงเพื่อแก้ปัญหาของนักศึกษา ไม่มีเวลาออกนิเทศอย่างเพียงพอ ส่วน ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2538 : ข) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครู ผลการวิจัยแตกต่างกันไปจากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วเล็กน้อย คือ พบว่านักศึกษามีปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับน้อย นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของนักศึกษาที่สัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความต้องการสัมฤทธิ์ผล อึดมีโนทัศน์ ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ในขณะที่ ญัฐนันท์ คัมภีร์ภัทร (2541 : 62) ได้ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ผลการวิจัยบางส่วนพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของปัญหาก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบหนึ่งระดับชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของปัญหาก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบสองระดับชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบหนึ่งระดับชั้นเรียนกับแบบสองระดับชั้นเรียน มีคะแนนเฉลี่ยของปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพครูที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยเฉพาะในสังคมไทย ครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในสังคม แต่ในสภาวะปัจจุบันพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูเกิดขึ้นมากมาย ทั้งปัญหาการผลิตครูและการพัฒนาครู เจตคติต่อวิชาชีพครูก็เป็นปัญหาหนึ่งที่มีการกล่าวถึงว่าเป็นปัญหาสำคัญ และเมื่อพิจารณาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูตามหลักสูตรของสถาบันผลิตครูต่าง ๆ แล้ว พอจะสรุปได้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการเตรียมการก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในโรงเรียนและปัญหาอื่น ๆ สำหรับเจตคติต่อวิชาชีพครูนั้นมีผลงานวิจัยบางส่วนพบว่ามีความสัมพันธ์กับกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

เจตคติ

ความหมายของเจตคติ

มีผู้อธิบายความหมายของคำว่า เจตคติ (attitude) ไว้หลายประการ เช่น คาลท (Kalat. 1996 : 689) อธิบายว่า เจตคติ หมายถึงความชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง สอดคล้องกับคำอธิบายของเคแกน และ จูเลียส (Kagan and Julius. 1995 : 670) ที่กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนมอริส (Morris. 1990 : 610) อธิบายถึงเจตคติว่า มีลักษณะเป็นองค์รวมของความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง เช่นเดียวกับที่สมิธ (Smith. 1986 : 598) ได้กล่าวถึงเจตคติว่า หมายถึงองค์ประกอบของความเชื่อ ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นหรือสถานการณ์หรือวัตถุ

จากความหมายที่นักจิตวิทยาในยุคปัจจุบัน ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว คำว่า เจตคติ นี้ได้มีการนิยามและกล่าวถึงกันเป็นอย่างมากมาตั้งแต่อดีต เช่น อัลพอร์ต (Allport. 1935 : 810) ได้ให้นิยามเจตคติ ว่าหมายถึงลักษณะความพร้อมของจิตที่เกิดจากประสบการณ์ ความพร้อมนี้จะเป็แรงกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาที่บุคคลจะมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนนันแนลลี (Nunnally. 1956 : 675) กล่าวถึงเจตคติ ว่าเป็นความโน้มเอียงของบุคคลที่จะคอยตอบสนองต่อวัตถุ กลุ่มบุคคลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในทางบวกหรือทางลบ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้เจตคติเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นแขนงวิชาหนึ่งของจิตวิทยาสังคมที่มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในวงการจิตวิทยาและการศึกษา (Westen. 1996 : 663) สำหรับในภาษาไทยนั้นแต่เดิมใช้คำว่า ทศนคติ ต่อมานิยมใช้คำว่า เจตคติ ตามศัพท์บัญญัติของคณะกรรมการการบัญญัติศัพท์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถาน (ทองเหลา ฤทธิ์รุ่ง. 2531 : 26) และราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 235) ได้นิยามความหมายของคำว่า เจตคติ ไว้เช่นกันว่า หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าเจตคติ หมายถึงสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะของชอบหรือไม่ชอบ เป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างมั่นคงและมีอิทธิพลต่อท่าทีการแสดงออกหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ

องค์ประกอบของเจตคติ

ได้มีการศึกษามาเป็นระยะเวลาานานว่าเจตคติประกอบไปด้วยสิ่งใดบ้าง เนื่องจากการรู้จักองค์ประกอบของเจตคติที่แท้จริงจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ทั้งในเรื่องของการนิยามความหมายของเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสม การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ รวมไปถึงการหาวิธีสร้างเสริมและพัฒนาเจตคติให้เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามต้องการ แต่เนื่องจากเจตคติเป็นลักษณะทางด้านจิตใจ การศึกษาทำความเข้าใจในอย่างชัดเจนจึงเป็นเรื่องยากพอสมควร อย่างไรก็ตามได้มีการผู้พยายามศึกษาและเชื่อว่าเจตคติมียุ่องค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกได้เป็นสามแนวคิด ดังนี้

1. เจตคติมียุ่องค์ประกอบเดียว ได้แก่ความรู้สึกชอบหรือไม่ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีนักจิตวิทยาที่เชื่อในแนวคิดนี้หลายราย เช่น ฟิชบิน และอาเซน (Fishbein and Ajzen. 1975) เทอร์สโตน (Thurstone. 1956) เคแกน และ จูเลียส (Kagan and Julius. 1995)

2. เจตคติมียุ่สององค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสติปัญญาและองค์ประกอบด้านความรู้สึก มีนักจิตวิทยาที่ให้การสนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ แคทซ์ (Katz. 1960) โรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1965) เป็นต้น

3. เจตคติมียุ่สามองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการรับรู้ องค์ประกอบด้านอารมณ์ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับในปัจจุบันเป็นอย่างมาก มีนักจิตวิทยาที่ให้การสนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ มอริส (Morris. 1990) เวสตัน (Westen. 1996) คาลาท (Kalat. 1996) และ สมิธ (Smith. 1986) เป็นต้น

มอริส (Morris. 1990 : 610) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตคติที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันว่ามีสามองค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้ (cognition component) หมายถึง ความรู้ความเชื่อและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นวัตถุสิ่งของ บุคคล หรือสถาบัน ความเชื่อและความคิดเห็นนี้เกิดจากการรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างองค์ประกอบด้านการรับรู้ เช่น เชื่อว่าสุราเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ (emotional component) หมายถึง ความรู้สึกรัก เกลียดชอบ ไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ตัวอย่างองค์ประกอบของเจตคติด้านนี้ เช่น รู้สึกว่าสุราเป็นสิ่งเลวร้าย

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) หมายถึง แนวโน้มของพฤติกรรมปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น หลีกเลียงจากสุราหรือผู้เสพสุรา

องค์ประกอบของเจตคติ	การแสดงออก
การรับรู้ (ความเชื่อ ความคิดเห็น) →	เชื่อว่าสุราเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคม ↓
อารมณ์ (ความรู้สึก) →	ไม่ชอบสุรา รู้สึกว่าสุราเป็นสิ่งเลวร้าย ↓
พฤติกรรม (แนวโน้มของพฤติกรรม) →	หลีกเลี่ยงสุรา ไม่คบกับผู้ใช้สุรา

แผนภาพ 1 องค์ประกอบของเจตคติ (Morris. 1990 : 611)

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของบุคคลที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้นเจตคติจึงสามารถเสริมสร้าง พัฒนา และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเห็นของ มอริส (Morris. 1990 : 611) เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ เช่น ลูกเลียนแบบพ่อ แม่จนในที่สุดพัฒนาเป็นเจตคติได้เองโดยไม่ต้องจัดประสบการณ์ใด ๆ ให้เป็นพิเศษ ในกรณีเช่นนี้ เจตคติเกิดจากประสบการณ์ตรงของบุคคลเอง เช่นเดียวกับความเห็นของเวสตัน (Westen. 1996 : 665) ที่เห็นว่าเจตคติเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล และสามารถปรับเปลี่ยนได้ด้วยประสบการณ์ของบุคคลเช่นกัน ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ที่ถูกเสียชีวิตจากการเป็นโรคเอดส์ มีแนวโน้มที่จะรู้สึกเห็นใจผู้ติดเชื้อเอดส์ และเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันโรคเอดส์สูงกว่าบุคคลทั่วไป

จากความคิดเห็นที่ว่า เจตคติเกิดขึ้นจากประสบการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด จึงมีผู้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลหลายวิธี ดังนี้

เวสตัน (Westen. 1996 : 665) เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงเจตคติสองวิธี คือ

1. การชักชวนหรือจูงใจให้บุคคลมีความรู้สึกถ้อยตามและเชื่อ โดยให้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่น่าพึงพอใจแก่บุคคลนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง วิธีนี้อาจปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคลนั้นตามทิศทางที่ข้อมูลชี้มาได้

2. การสร้างความขัดแย้งระหว่างเจตคติที่มีอยู่เดิมกับข้อมูลใหม่ โดยการให้ข้อมูลที่นำเชื่อถือ ถูกต้องตามหลักวิชา อาจจะทำให้บุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงเจตคติตามข้อมูลใหม่ที่รับรู้ได้ หลังจากที่บุคคลนั้นคิดไตร่ตรองและเชื่อถือในข้อมูลใหม่ที่ได้รับ

มอริส (Morris. 1990 : 611) ได้เสนอวิธีการปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคลสองวิธีเช่นกัน กล่าวคือ

1. การให้ข้อมูล วิธีนี้ทำได้โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลที่มีทิศทางเดียวกันในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การบอกเล่า การนำเสนอด้วยเอกสารสิ่งพิมพ์ และการนำเสนอผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ

2. การใช้ความไม่สอดคล้องของเหตุการณ์ เช่น บุคคลที่มีเจตคติไม่ดีต่อภาพยนตร์ในแนวต่อสู้ล้างผลาญ ไม่ชอบภาพยนตร์ประเภทนี้ ต่อมาหากบุคคลนั้นจำเป็นต้องไปดูภาพยนตร์ในแนวดังกล่าวบ่อย ๆ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเครียดขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์สองอย่างที่เกิดขึ้นกับตนเองในขณะเดียวกันแต่เป็นเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกันเอง วิธีปรับตัวที่ง่ายที่สุดในกรณีนี้ คือการปรับเปลี่ยนเจตคติของตนเองให้มีทิศทางเดียวกัน กล่าวคือสร้างความรู้สึกลึกใหม่ว่า ภาพยนตร์ในแนวต่อสู้ล้างผลาญก็ดีเหมือนกันช่วยให้เกิดข้อคิดที่มีประโยชน์หลายประการ ในที่สุดเจตคติก็น่าจะเปลี่ยนไปเป็นชอบภาพยนตร์แนวดังกล่าวได้

ยังมีนักจิตวิทยาอีกหลายรายที่กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เช่น คาลาต (Kalat. 1996 : 689) และไอส์เซอร์ (Eiser. 1994 : 10) แต่วิธีการคล้ายคลึงกัน คือ การจัดประสบการณ์ให้กับบุคคลนั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การให้ข้อมูลในทิศทางที่ต้องการ การชักชวนและจูงใจ การจัดสถานการณ์ความขัดแย้ง เป็นต้น

เจตคติกับพฤติกรรมของบุคคล

มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมของบุคคลเป็นเวลานานมาแล้ว มอริส (Morris. 1990 : 611) กล่าวว่า เจตคติมีส่วนที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือเจตคติสามารถชี้ทำนายพฤติกรรมได้ แต่พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เป็นผลมาจากเจตคติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีองค์ประกอบหรือปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ในขณะที่เวสตัน (Westen. 1996 : 660) ได้สรุปว่า เจตคติสามารถชี้ทำนายพฤติกรรมได้ถ้าเจตคติและพฤติกรรมนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แน่นอนเสมอไปว่าเขาจะมีพฤติกรรมในการทำรีไซเคิล (recycle) เพราะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับ

การทำรีไซเคิลไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ถ้าต้องการทำนายพฤติกรรมการทำรีไซเคิลต้องศึกษาเจตคติต่อการทำรีไซเคิล เป็นต้น ออลสัน และ แชนนา (Westen . 1996 : 660 citing Olson and Zanna. 1993 : 117) แสดงความคิดเห็นว่า เจตคติกับพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความเข้มของเจตคติ ถ้าเจตคติของบุคคลมีความเข้มข้นมาก คือมีความรู้สึกรู้สึกหรืออารมณ์ร่วมกับสิ่งนั้นมาก จะมีแนวโน้มในการก่อให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่าเจตคติที่ไม่เข้มข้น

อย่างไรก็ตามมีนักจิตวิทยาบางรายที่ยังไม่เห็นด้วยกับข้อสรุปที่ว่า เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากมีผลงานวิจัยบางชิ้นพบว่า เจตคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเช่นกัน ในเรื่องนี้ได้มีการถกเถียงและศึกษาค้นคว้ากันมาตลอด แต่นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง คือ ฟิชเบิน และ อาเซน (Fishbein and Ajzen. 1975 : 15) ได้ยืนยันชัดเจนว่าเจตคติมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล แต่สาเหตุที่งานวิจัยบางชิ้นไม่พบความสัมพันธ์นั้น อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น การวัดเจตคติ การวัดหรือสังเกตพฤติกรรมอาจไม่สมบูรณ์ หรือเกิดความคลาดเคลื่อน เป็นต้น

การวัดเจตคติ

ไอส์เซอร์ (Eiser. 1994 : 2) กล่าวว่า เจตคติสามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม โดยเฉพาะการวัดในลักษณะเชิงปริมาณเป็นตัวเลข นักจิตวิทยาที่ประกาศชัดเจนว่าเจตคติสามารถวัดเป็นปริมาณตัวเลขได้ คือ เทอร์สโตน (Thurstone) และมีนักจิตวิทยาอีกหลายรายที่เสนอวิธีการวัดเจตคติในเชิงปริมาณ เช่น ลิเคอร์ท (Likert) กัตแมน (Gutman) และออสกู๊ด (Osgood) เป็นต้น แต่วิธีการที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายในการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติ ได้แก่ วิธีการของลิเคอร์ท เนื่องจากเป็นวิธีการที่ใช้เครื่องมือไม่ยุ่งยาก สร้างได้สะดวก และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ตามที่ เทอร์นี และ รอบบ์ (Turney and Robb. 1971. 136) ได้แสดงความคิดเห็นว่า แบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากสร้างง่าย ใช้สะดวก ประหยัดงบประมาณ สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกิลฟอร์ด (Guilford. 1954 : 263) ที่กล่าวว่า วิธีการที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่วิธีการของลิเคอร์ท

ปัจจุบันพบว่า มีการใช้แบบวัดเจตคติแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของลิเคอร์ท เป็นจำนวนมาก ทั้งที่ใช้ตามแนวคิดดั้งเดิมและประยุกต์ให้เหมาะสม สำหรับประเทศไทยได้มีการสร้างและใช้แบบวัดเจตคติตามแนวคิดของลิเคอร์ทมาเป็นเวลานาน จากการศึกษา

ของสมปอง ม้ายอุเทศ (2542 : 30) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงรายละเอียดของแบบวัดเจตคติตามแนวของลิเคอร์ท และ ได้สรุปหลักเกณฑ์และวิธีการในการสร้างแบบวัดดังกล่าว ไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาเจตคติของใครต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของเจตคติต่อสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้ทราบว่สิ่งที่ต้องการศึกษาคืออะไร ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง
3. สร้างข้อความวัดเจตคติให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ประมาณ 20-30 ข้อความ การเขียนข้อความการคำนึงถึงดังต่อไปนี้

- 3.1 ข้อความควรสั้น กระชับ ชัดเจน และรัดกุม
- 3.2 เขียนเป็นประโยคอย่างง่าย ไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธหรือประโยคซับซ้อน
- 3.3 ข้อความหนึ่งควรมีความคิดเดียวที่สมบูรณ์ในตัวเอง
- 3.4 หลีกเลี่ยงคำบางคำ เช่น ทั้งหมด ทัวไป ไม่มีเลย เท่านั้น เสมอ ๆ
- 3.5 หลีกเลี่ยงข้อความเกี่ยวกับอดีต
- 3.6 หลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นจริง (fact) หรือสามารถตีความได้ว่าเป็นจริง
- 3.7 ไม่ควรใช้ข้อความที่ผู้ตอบสามารถตอบหรือเลือกตอบได้เหมือนกันหมด

หรือตอบไม่ได้เลย

- 3.8 ควรประกอบด้วยข้อความทั้งด้านบวกและด้านลบ

4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองหรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบ โดยพิจารณาข้อความที่สร้างขึ้นว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ ภาษาที่ใช้เหมาะสมเพียงใด

5. ทำการทดลองใช้ก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อศึกษาว่าข้อความใดยังไม่ชัดเจน ข้อความใดต้องปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะบรรจุข้อความลงในแบบวัดเจตคติ นอกจากนั้นยังเป็นการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้เป็นแบบวัดที่สมบูรณ์ต่อไป

เจตคติต่อวิชาชีพครู

เนื่องจากเจตคติสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ตามที่กล่าวมาแล้ว จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครูมาเป็นเวลานาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมโยงถึงพฤติกรรมของครู เช่น ผลการวิจัยของ ทองเหลา ฤทธิ์รุ่ง (2531 : 68) ได้ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของข้าราชการ

ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประถมศึกษาจำนวน 999 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระดับสูง ในขณะที่วิภา แดงเจริญ (2530 : 74) ได้ทำการเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีฐานะชั้นปีต่างกัน ผลการวิจัยบางส่วนพบว่านิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน แต่นิสิตชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของเกษม ศัลยวุฒิ (2539 : 93) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยบางส่วนคล้ายคลึงกัน โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน นักศึกษาที่มีเรียนสาขาวิชาต่างกัน และนักศึกษาที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นปีต่างกัน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน นักศึกษาที่บิดามารคามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน นักศึกษาที่มีประเภทการสอบเข้าคณะศึกษาศาสตร์ต่างกัน และนักศึกษาที่มีอันดับเลือกในการสอบเข้าต่างกัน มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยเอกสารของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543 : 11) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องสาระสำคัญของนโยบายการผลิตและพัฒนาครูพบว่า ครูมีทัศนคติที่เป็นลบต่อวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารของมนตรี จุฬาวัฒนพล (2543 : 6) ที่วิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและการพัฒนาครู พบว่าครูในประเทศลาตินอเมริกาไม่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตหลายเรื่องที่ได้มีการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูไว้ แต่เนื่องจากเป็นผลงานวิจัยที่ผ่านมานานแล้ว ในที่นี้จึงยกตัวอย่างเพียงงานวิจัยของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 35) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาชน ผลการวิจัยพบว่าครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่ดีต่ออาชีพครู

รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

มีการศึกษาถึงรูปแบบและผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูในต่างประเทศพอสมควร เช่น การศึกษาของฮันท์ (Hunt, 1981) ได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการฝึกหัดครูสองรูปแบบ คือรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school base teacher education) กับรูปแบบการใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐาน (university base teacher education) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

นักศึกษาคูจำนวน 55 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจำนวน 29 คน ออกไปฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาทุกวัน โดยมีส่วนในการสอนและช่วยงานของโรงเรียน กลุ่มที่สองจำนวน 26 คน ศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยโตรอนโต (Toronto University) โดยการฟังบรรยายและร่วมกิจกรรมที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีเจตคติไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยต่างไปจากผลการศึกษาของแบล็คเวล (Blackwell, 1982) ที่ทำการประเมินผลกระทบของการจัดประสบการณ์วิชาชีพเบื้องต้นให้แก่ศึกษาคูของมหาวิทยาลัยมอนติแวลโล (Montevalllo University) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษารายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 66 คน โดยการให้กลุ่มตัวอย่างไปฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียน ทำการทดสอบเจตคติก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่าผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเบื้องต้นมีผลต่อการเสริมสร้างเจตคติทางบวกแก่นักศึกษาคู ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของไวท์ (บุหงา วัฒนะ, 2533 : 88 อ้างอิงจาก White, 1980) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาที่ออกฝึกสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคูของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น อิลลินอยส์ (Eastern Illinois University) จำนวน 25 คน ที่ฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยทำการวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูก่อนและหลังฝึกสอน ผลการวิจัยพบว่าหลังจากฝึกสอนแล้วนักศึกษามีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนออกฝึกสอน

สำหรับในประเทศไทยนั้น การจัดให้นักศึกษาคูได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นไปตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและสถาบันผลิตครูต่าง ๆ ซึ่งมักกำหนดรูปแบบคล้ายคลึงกัน คือการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคสนาม การออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเบื้องต้นในโรงเรียนต่าง ๆ และการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเข้มข้น (ฝึกสอน) บุหงา วัฒนะ (2533 : 180) ได้ทำการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาในวิทยาลัยครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 26 คน กลุ่มควบคุม 29 คน และนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 17 คน จากวิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่นำเสนอประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสี่อย่าง คือ การเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การใช้กระบวนการนิเทศที่เอื้อให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์ที่เลี้ยง และการปรับเปลี่ยนเจตคติต่อวิชาชีพโดยใช้ทฤษฎีการให้ข่าวสารโดยตรง

สำหรับขั้นตอนของการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามองค์ประกอบทั้งสี่ดังกล่าว นั้น ประกอบด้วยทั้งหมด 10 ขั้นตอน เริ่มจากการวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู ประเมินความต้องการเบื้องต้น วิเคราะห์ความต้องการเบื้องต้น จัดโปรแกรมเสริมเพื่อพัฒนาทักษะและพัฒนาตนเองให้พร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จัดหาอาจารย์ที่เลี้ยงที่ดี จัดระบบการนิเทศที่จะช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้น จัดฝึกอบรมแบบเข้มเพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติต่อวิชาชีพครู วัดเจตคติต่อวิชาชีพครู และประเมินโปรแกรมย่อยทั้งหมด

ผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าว ปรากฏว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 ในกลุ่มทดลอง มีเจตคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ไม่พบความแตกต่างของเจตคติต่อวิชาชีพครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติที่กล่าวมา สรุปได้ว่าเจตคติเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของบุคคลที่ประกอบด้วยความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นวัตถุสิ่งของ บุคคล หรือองค์กร เจตคติเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นภายหลังไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีเหตุปัจจัยที่เหมาะสม เจตคติมีประโยชน์ใช้ทำนายพฤติกรรมของบุคคลในอนาคตได้ เจตคติสามารถวัดในเชิงปริมาณได้โดยใช้เครื่องมือและวิธีการหลายชนิด แต่แบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับและนิยมใช้มากที่สุด ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครูนั้น สรุปว่า ครูส่วนใหญ่ยังมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครู สำหรับรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษานั้น สรุปได้ว่า การจัดให้นักศึกษาได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคสนามมีแนวโน้มว่าสามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูได้ และรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ใช้มีผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาเช่นกัน โดยเฉพาะกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3

การวิจัยเชิงปฏิบัติ

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติ

มีผู้ให้ความหมายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติ (action research) ไว้หลายราย บางรายคิดว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นการวิจัยแบบง่าย ๆ เหมาะกับคนที่ไม่สามารถทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งในเรื่องนี้ ซูเบอร์ - สเคอร์ริทท์ (Zuber-Skerritt, 1992 : 15) กล่าวว่าไว้ว่า

การคิดเช่นนั้นยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากระเบียบวิธีของการวิจัยแต่ละแบบมีพื้นฐานแนวความคิดแตกต่างกัน การคิดว่าการวิจัยแบบใฝ่ใจหรือยากกว่ากันคงไม่บ่งบอกอะไรมากนัก อย่างไรก็ตามเขาได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติว่า หมายถึงกระบวนการศึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นโดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้วิจัยเอง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่คาร์และเคมมิส (Carr and Kemmis. 1986 : 87) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติหมายถึงการวิจัยในขณะที่ปฏิบัติงานโดยผู้ปฏิบัติงานและเพื่อผู้ปฏิบัติงาน ในขณะที่วีร์สมา (Wiersma. 1995 : 11) ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติว่าเป็นการวิจัยประยุกต์ชนิดหนึ่งซึ่งมักจะกระทำโดยครู ผู้บริหาร โรงเรียน นักการศึกษา เพื่อช่วยตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่โดยไม่สนใจที่จะอ้างอิงผลไปยังส่วนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่อุทุมพร จามรมาร (ม.ป.ป. : 16) ให้ไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติคือการวิจัยที่กระทำโดยครู ของครู เพื่อครู และสำหรับครู และยังสอดคล้องกับความคิดของคูลเบอร์ (Kulbir. 1984 : 13) ที่กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่มีอยู่แล้วตามปกติ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างเดิมนั้น ไม่มีการอ้างอิงผลไปยังกลุ่มอื่น และเอลเลียต (Elliott. 1991 : 69) ได้นิยามการวิจัยเชิงปฏิบัติไว้เช่นกันว่า หมายถึงการศึกษาด้านการณณ์ของสังคมด้วยมุมมองเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติภายในสถานการณณ์นั้น ๆ

จากความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เป็นความหมายที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด เนื่องจากการรับแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ เลวิน (Lewin) นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกันคิดขึ้น จึงสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่การพัฒนาและปรับปรุงงานที่ปฏิบัติโดยไม่คาดหวังว่าจะอ้างอิงผลไปยังกลุ่มอื่น ๆ ได้หรือไม่

การที่จะทำความเข้าใจกับความหมายของ การวิจัยเชิงปฏิบัติ ได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้คตินั้น เคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart. 1990 : 23) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของ การวิจัยเชิงปฏิบัติไว้สรุปได้ 21 ข้อ ดังนี้

1. เป็นวิธีสำหรับปรับปรุงการศึกษา โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. เป็นการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานเอง เพื่อพัฒนางานของตนเองและกลุ่มอาชีพของตนเอง

3. เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นวงจร เริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติ ตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล เป็นวงจรเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่างานนั้นจะได้รับการ ปรับปรุงตามที่ต้องการ

4. เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นกระบวนการ กลุ่มเป็นหลักจึงจะประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ ได้

5. เป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งการพัฒนาตนเองและพึ่งตนเอง โดยความร่วมมือ ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง มีความเป็นอิสระในการดำเนินการและตัดสินใจได้ด้วยกลุ่มของตนเอง

6. เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยผ่านการปฏิบัติตามที่ได้คิดไตร่ตรองด้วย สติปัญญาอย่างรอบคอบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

7. เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ เป็นการ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งการปฏิบัติและผลจากการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคน

8. เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ปฏิบัติตามแนวคิดและข้อสมมุติ โดยการเก็บรวบรวม ข้อมูลและตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติต่อไป

9. เป็นวิธีการที่เปิดกว้างสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลทุกแห่งทุกมุม ไม่เฉพาะแต่ข้อมูลที่จะ ใช้อธิบายข้อเท็จจริงเท่านั้น

10. เป็นวิธีการที่เน้นการเก็บข้อมูลทั้งกระบวนการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นในทุกแห่งทุกมุม

11. เป็นกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผล กระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านขึ้น

12. เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเข้มข้นและจริงจัง ทั้งใน เรื่องของบุคคลและสถาบัน เพื่อทำความเข้าใจและก่อให้เกิดการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น

13. ควรเริ่มวิจัยจากจุดเล็ก ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงชั้น เรียน โรงเรียน และชุมชน

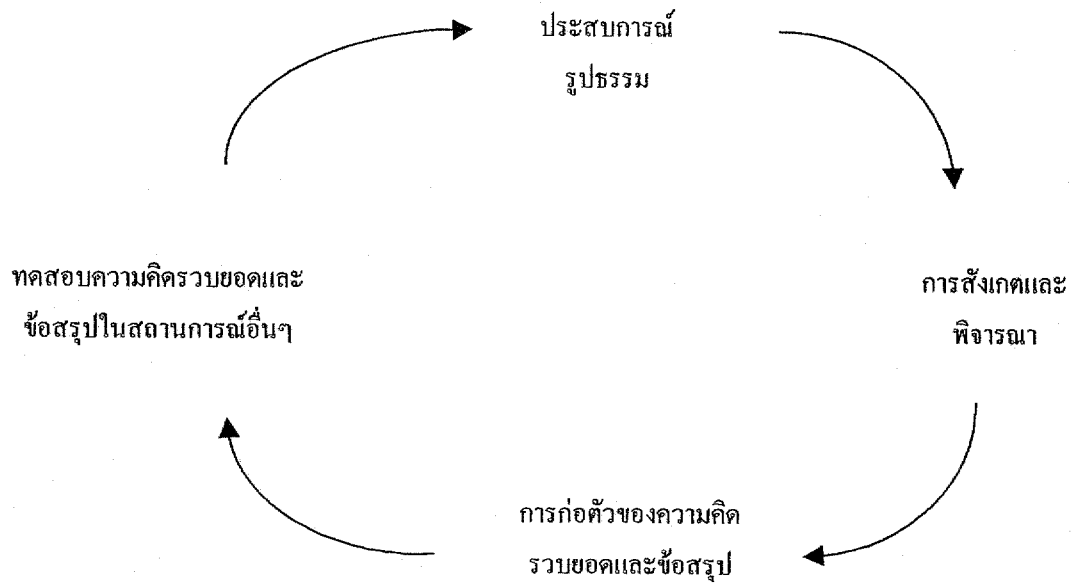
14. ควรเริ่มจากวงจรการปฏิบัติเล็ก ๆ คือการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล ก่อนที่จะขยายวงต่อไป

15. ควรเริ่มจากความร่วมมือกันของกลุ่มเล็ก ๆ จากนั้นจึงขยายไปสู่ความร่วมมือระดับ สถาบันและชุมชน

16. เป็นวิธีการที่จะช่วยให้สามารถบันทึกเหตุการณ์ความก้าวหน้าต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งเหตุการณ์และความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
17. เป็นวิธีการที่จะช่วยให้สามารถอธิบายและให้เหตุผลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการศึกษา แก่ผู้อื่น ได้อย่างน่าเชื่อถือ
18. การวิจัยเชิงปฏิบัติไม่ใช่สิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ตามปกติ แต่เป็นการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีความร่วมมือกันของกลุ่มในการพัฒนางานอย่างชัดเจน
19. การวิจัยเชิงปฏิบัติไม่ใช่กระบวนการแก้ปัญหาง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน แต่เป็น กระบวนการเรียนรู้ทำความเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติให้ดีขึ้น
20. การวิจัยเชิงปฏิบัติไม่ใช่การวิจัยที่นักวิชาการหรือนักวิจัยภายนอกที่อ้างคนว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้ามาศึกษาวิจัยในชั้นเรียน แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อให้ครูนำไปปฏิบัติ
21. การวิจัยเชิงปฏิบัติไม่ใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่การทดสอบสมมุติฐานด้วยวิธีการทางสถิติจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อสรุป ไม่อ้างผลจากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ประชากร เหมือนการวิจัยอื่น ๆ แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติเน้นวิธีการทางสังคมศาสตร์หลาย ๆ วิธีร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์มากกว่าการอธิบายหรือตีความสถานการณ์

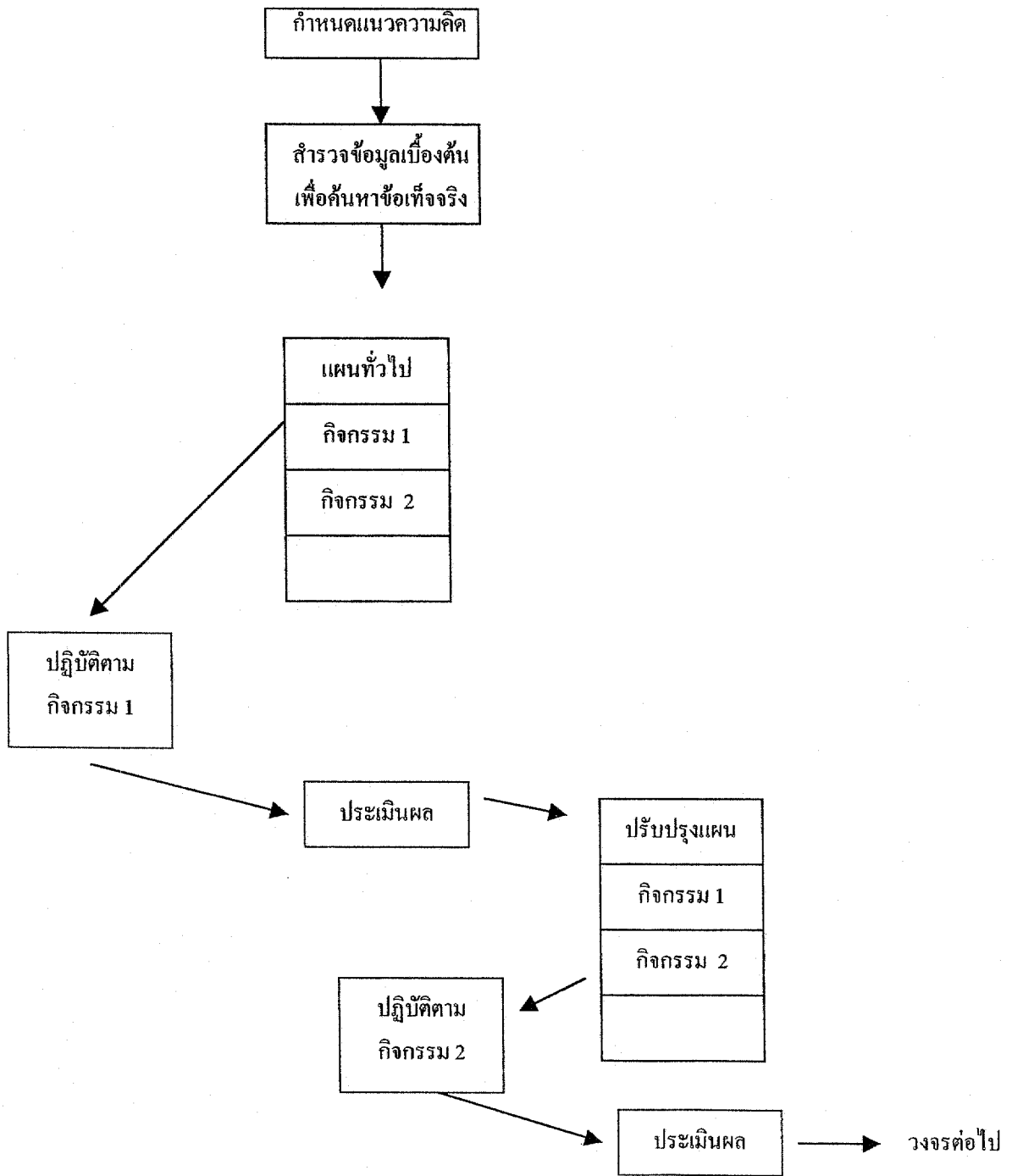
ความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติ

คำว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นคำที่นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน คือ เลวิน ได้บัญญัติขึ้น ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1946 โดยเขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวงจรการเรียนรู้ว่า เมื่อคนเราได้รับ ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จะทำการสังเกตและพิจารณาอย่างรอบคอบ จากนั้นความคิดที่เป็นนามธรรมจะก่อตัวขึ้นกลายเป็นความคิดรวบยอดและข้อสรุป หลังจากนั้นจะได้รับการตรวจสอบ จนแน่ใจว่าถูกต้องสามารถยอมรับได้อย่างแท้จริง วงจรของการเรียนรู้จะหมุนเวียนเป็นวัฏจักร เช่นนี้ตลอดไป (Zuber – Skerritt. 1992 : 13)



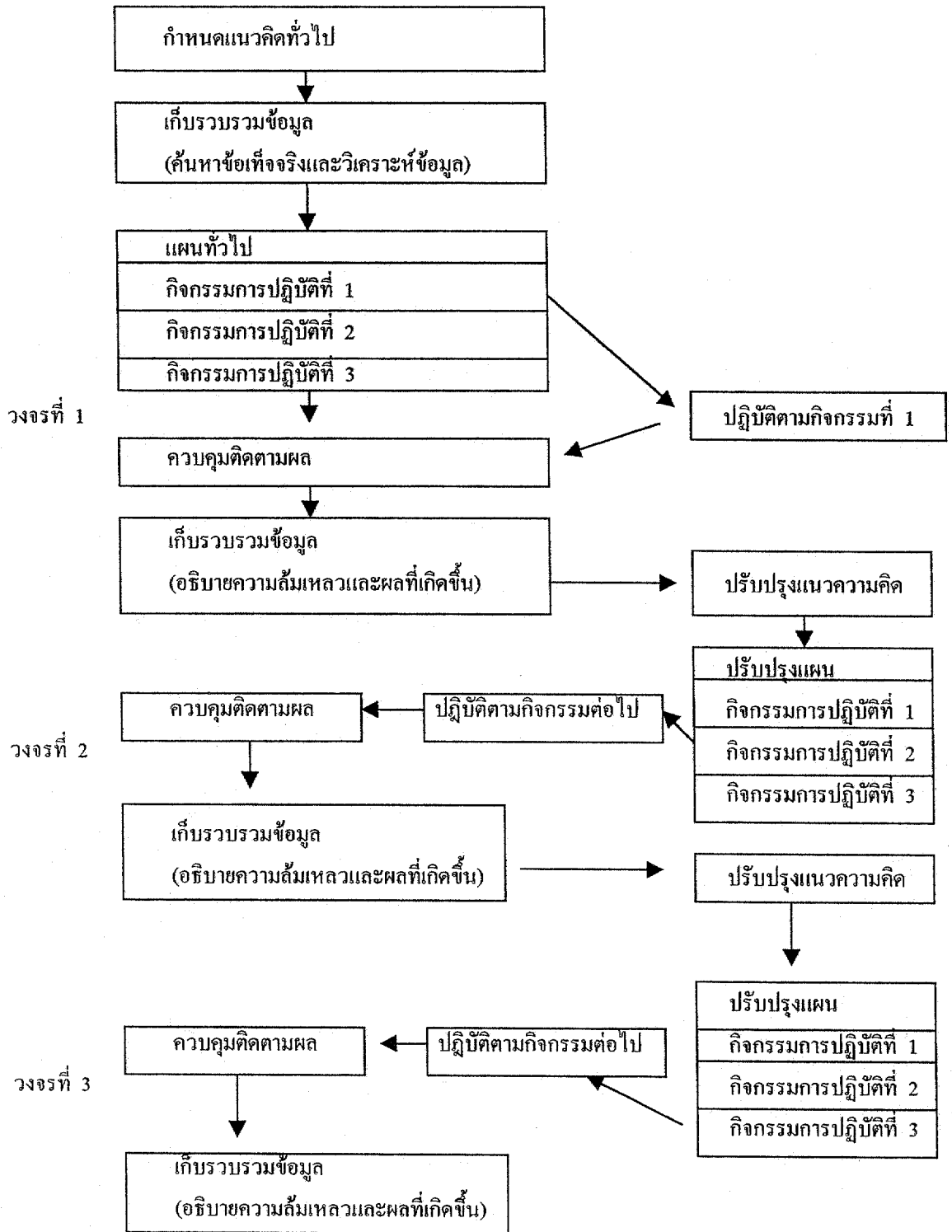
แผนภาพ 2 วงจรการเรียนรู้ของเลวิน (Zuber – Skerritt. 1992 : 11)

จากวงจรการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ เลวิน เกิดแนวคิดและปัญญาตีความว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ
 ขึ้น โดยได้เสนอรูปแบบการวิจัยในลักษณะของวงจรกิจกรรมที่เรียกว่า บันไดเวียนของวงจร
 (spiral of cycles) ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ เริ่มจาก การกำหนดแนวคิด การสำรวจข้อมูล
 เบื้องต้น การวางแผนทั่วไป การพัฒนาแผนปฏิบัติการขั้นที่ 1 การปฏิบัติตามแผนขั้นที่ 1
 การประเมินผล และการปรับปรุงแผนทั่วไป จากนั้นการดำเนินงานจะต่อเนื่องไปเป็นวัฏจักร
 โดยเมื่อปรับปรุงแผนทั่วไปแล้ว จะเข้าสู่ขั้นตอนของการพัฒนาแผนปฏิบัติการขั้นที่ 2 การปฏิบัติ
 ตามแผน การประเมินผล การปรับปรุงแผนทั่วไป การพัฒนาแผนปฏิบัติการขั้นที่ 3 การปฏิบัติ
 ตามแผน การประเมินผล วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติจะดำเนินต่อไปจนกระทั่งบรรลุผลตามที่
 ต้องการ (Elliott. 1991 : 69)



แผนภาพ 3 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติของเลวิน (Elliott, 1991 : 70)

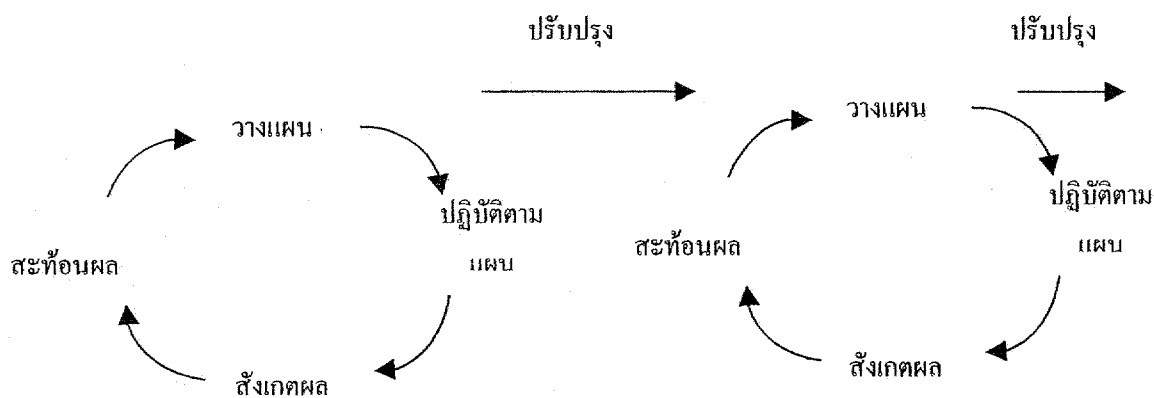
เอลเลียต (Elliott, 1991 : 71) ได้วิจารณ์ถึงวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติของเลวินว่าเป็นรูปแบบการวิจัยที่ดีมากที่สุดที่เริ่มจากการคิดว่าจะทำวิจัยเชิงปฏิบัติเพื่ออะไร แต่ในขั้นตอนการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นนั้นควรมีการกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลนอกจากการค้นหาข้อมูลเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นนี้ ควรนำไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาและปรับปรุงแผนปฏิบัติในวงจรต่อไปด้วย และในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนนั้นไม่ได้ง่ายเสมอไป มีความยุ่งยากมากมายที่เกิดขึ้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ผู้วิจัยควรปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและไม่ควรรีบประมาทผล จนกว่าจะแน่ใจว่าได้มีการตรวจสอบแล้วว่า การปฏิบัติถูกต้องตามแผน ดังนั้นเขาจึงได้ปรับปรุงวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยแบ่งวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นสามวงจรต่อเนื่อง เริ่มจากการกำหนดความคิด จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อหาข้อเท็จจริงและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงวางแผนทั่วไปให้ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยปกติจะกำหนดกิจกรรมไว้สองขั้นตอน จากนั้นปฏิบัติตามรายละเอียดของกิจกรรมที่หนึ่ง ควบคุมและติดตามการปฏิบัติเพื่ออธิบายถึงความล้มเหลวของการปฏิบัติและพิจารณาผลที่เกิดขึ้นเมื่อครบขั้นตอนสุดท้ายของวงจรที่หนึ่งดังกล่าว จากนั้นทำการปรับปรุงแผนทั่วไปที่กำหนดไว้เดิมให้เป็นแผนปรับปรุง แล้วจึงปฏิบัติตามกิจกรรมในขั้นตอนที่สอง ควบคุมและติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกิจกรรมขั้นตอนที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่ออธิบายความล้มเหลวและพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกิจกรรมที่สอง เป็นการจบวงจรที่สองของการวิจัยเชิงปฏิบัติ จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการของวงจรที่สามซึ่งมีขั้นตอนเหมือนกับขั้นตอนที่ผ่านมา หากจบวงจรที่สามแล้วยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ก็สามารถดำเนินการเป็นวงจรต่อ ๆ ไปได้



แผนภาพ 4 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ปรับปรุงโดยเอลเลียต (Elliott. 1991 : 71)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

หลังจากรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติได้รับการพัฒนาขึ้น โดย เลวิน แล้วก็ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยในช่วงปี ค.ศ. 1970 สเตนเฮาส์ (Brew. 1995 : 30 citing Stenhouse. 1970) ได้นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนของประเทศสหราชอาณาจักร จนการวิจัยเชิงปฏิบัติได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นรูปแบบหรือวิธีการสำหรับใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและการสอนของครู โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษามักมีการศึกษานำไปใช้และศึกษาผลกันอย่างแพร่หลาย เช่น เคมมิตและแม็คแทกการ์ท แม็คเคอร์แนน เคมเบอร์และกาว ซูเบอร์-สเคอร์ริท เคมเบอร์และเคลดี (Brew. 1995 : 30 citing Kemmis and McTaggart. 1980 ; McKernan. 1991 ; Kember and Gow. 1992) โดยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้อย่างกว้างขวางในวงการศึกษานั้นมีขั้นตอนที่สำคัญสี่ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต การสะท้อนผล สามารถแสดงเป็นวงจรการปฏิบัติได้ดังนี้ (Zuber-Skerrit. 1992 : 11)



แผนภาพ 5 วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ใช้ในวงการศึกษ (Zuber-Skerrit. 1992 : 12)

บริว (Brew. 1995 : 21) ได้อธิบายถึงรายละเอียดของขั้นตอนทั้งสี่ในวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ในขั้นตอนแรกการวางแผนนั้น เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยต้องพัฒนาแผนปฏิบัติการขึ้นให้มีรายละเอียดชัดเจนว่า ต้องการพัฒนาหรือปรับปรุงอะไร โดยอาจมีขั้นตอนย่อย ๆ เช่น การกำหนดปัญหาและความต้องการ การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น การกำหนดวัตถุประสงค์ เมื่อจบขั้นตอนแรกนี้แล้วผู้วิจัยจะได้แผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนของการนำแผนไปปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงและสถานที่จริง เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน หรือพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลที่ปฏิบัติงาน ไม่ใช่เพื่อการค้นพบหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่เช่นวิจัยทางการศึกษาทั่วไป ดังนั้นในขั้นตอนที่สองนี้ผู้วิจัยซึ่งมักจะเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในงานนั่นเองเป็นผู้นำแผนไปปฏิบัติ ขั้นตอนที่สามเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการสังเกตหรือตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือและวิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล เช่น การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ใช้แบบตรวจสอบรายการ แบบสำรวจ การศึกษาเอกสารและผลงาน เป็นต้น ขั้นตอนสี่ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวงจรแรกในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำผลการสังเกตที่รวบรวมได้มาพิจารณาและวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจและสรุปผลที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงแผนปฏิบัติการในวงจรการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติทั้งสี่ขั้นตอนดังกล่าว เป็นขั้นตอนหลักที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่

1. การวางแผน
2. การปฏิบัติตามแผน
3. การสังเกตหรือประเมินผล
4. การสะท้อนผล

แต่ในการปฏิบัติจริงนั้น ผู้วิจัยแต่ละรายสามารถปรับหรือประยุกต์ให้มีขั้นตอนละเอียดและแตกต่างกันไปได้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดและความเชื่อของผู้วิจัยว่า เชื่อในหลักการและแนวคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิมที่เลวิน และคนอื่น ๆ ได้คิดขึ้น หรือเชื่อในหลักการและแนวคิดของการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมักจะต้องมีการกำหนดคกฏเกณฑ์และขั้นตอนที่แน่นอนเพื่อเน้นความเป็นปรนัย (objectivity) แต่ไม่ว่าขั้นตอนจะเป็นอย่างไร หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติ คือ เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานจริง ก็ยังคงได้รับการยอมรับและยึดถืออยู่ในกลุ่มของผู้ทำวิจัยเชิงปฏิบัติ

เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติยิ่งขึ้น ซูเบอร์-สเคอร์ริทท์ (Zuber – Skerritt, 1992 : 16) ได้อธิบายขั้นตอนทั้งสี่ของการวิจัยเชิงปฏิบัติ ว่าในการปฏิบัติจริงอาจกำหนดขั้นตอนนี้ลงอย่างละเอียด ดังนี้

1. กำหนดและวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. ออกแบบและวางแผนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหา
3. ปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์
4. ประเมินผลจากการปฏิบัติ
5. เสนอผลต่อคณะทำงาน
6. สรุปผล เพื่อนำไปสู่การนิยามปัญหาใหม่

ในขณะที่อุทุมพร จามรมาน (ม.ป.ป. : 40) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติ ซึ่งเรียกว่า การวิจัยของครู ว่าประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 10 ขั้นตอน คือ

1. การระบุข้อสงสัย ข้อขัดแย้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากนักเรียน กระบวนการเรียน ครู กระบวนการสอนในห้องเรียน นอกห้องเรียน
2. การระบุปัญหา ข้อสงสัยที่กระชับมีขนาดเล็กและสามารถแก้ไขได้
3. การแสวงหาคำตอบ ความช่วยเหลือ แหล่งความรู้เบื้องต้น
4. การกำหนด ขั้นตอนการปฏิบัติ
5. การปฏิบัติและบันทึกผลเป็นระยะ
6. การอ่านสิ่งที่บันทึกและสังเกตเพิ่มเติม
7. การสรุปเป็นช่วง
8. การสรุปผล
9. การเริ่มต้นกับเรื่องใหม่ที่เกี่ยวข้อง
10. การสรุปองค์ความรู้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ซูเบอร์ – สเคอร์ริทท์ (Zuber – Skerritt, 1992 : 11) กล่าวว่าประสบการณ์จากการปฏิบัติ เป็นพื้นฐานสำคัญในการทำวิจัย ในขณะที่เดียวกันการทำวิจัยก็ช่วยปรับปรุงการปฏิบัติให้เกิดผลดี ดังนั้นการปฏิบัติกับการวิจัยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การนำการปฏิบัติกับการวิจัยมาผสมผสานกันแล้วปรับปรุงเป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติ จึงเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญยิ่ง เช่นเดียวกับ

ความเห็นของคอรี่ (Best. 1977 : 11 citing Corey) ที่กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติมีความเหมาะสมที่สุดที่จะใช้สำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน เนื่องจากการวิจัยทางการศึกษาทั่วไปที่ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเข้าไปทำการวิจัยในโรงเรียน ล้วนแล้วแต่ห่างไกลกับการปฏิบัติจริง เข้าใจยากสำหรับครู และในที่สุดผลการวิจัยเหล่านั้นก็ไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติจึงเป็นการวิจัยโดยครูผู้สอนเอง วิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนในชั้นของตนเอง ทำการวิจัยในขณะที่ปฏิบัติงานจริง โดยไม่ต้องกังวลว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ หรืออ้างอิงไปใช้กับใครหรือไม่ ที่สำคัญที่สุดคือผลการวิจัยสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้ จึงเหมาะสมกับครูมากที่สุด

นับตั้งแต่การวิจัยเชิงปฏิบัติได้รับการยอมรับและนำไปใช้ในวงการศึกษาย่างกว้างขวาง ได้มีนักวิจัยจำนวนหนึ่งแสดงความไม่เห็นด้วย และแย้งว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติไม่มีอะไรมากไปกว่ากระบวนการปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไป ไม่น่าจะเรียกว่าเป็นการวิจัยได้ เนื่องจากขาดองค์ประกอบสำคัญของ การวิจัย เช่น ไม่มีการควบคุมตัวแปร ไม่มีความเป็นปรนัย และไม่น่าเชื่อถือ แต่เบสท์ (Best. 1977 : 13) กล่าวว่า จะเรียกว่าการวิจัยหรือไม่ ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติก็มีคุณค่าในตัวเอง สามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่ผู้สนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติบางราย เช่น คูลเบอร์ (Kulbir. 1984 : 14) ได้กล่าวถึงการวิจัยพื้นฐานทั่วไปว่าไม่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในการช่วยปรับปรุงการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นการวิจัยของนักวิชาการซึ่งห่างไกลและไม่เข้าใจผู้ปฏิบัติงาน การวิจัยเชิงปฏิบัติจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู คุณภาพของงานวิจัยน่าจะวัดกันที่ความสามารถในการใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ มากกว่าที่จะตรวจสอบกันแต่เพียงความเที่ยงตรงภายใน (internal validity) และความเที่ยงตรงภายนอก (external validity) เท่านั้น

คูลเบอร์ (Kulbir. 1984 : 15) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน
2. ช่วยให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ไปสู่ผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น
3. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีโลกทัศน์กว้างขึ้น เพราะมีโอกาสพัฒนางานอย่างต่อเนื่องทั้งในแนวกว้างและแนวลึก
4. สำหรับในวงการศึกษ การวิจัยเชิงปฏิบัติให้ประโยชน์กับนักเรียนโดยตรง
5. ช่วยให้ครูได้รับประสบการณ์ใหม่ เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

6. ช่วยให้ครูมีความสนใจงานวิจัยมากขึ้น ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพที่สามารถเชื่อมโยงผลการวิจัยสู่การปฏิบัติได้
7. ช่วยพัฒนาวิชาชีพให้เข้มแข็งขึ้น ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสาขาอาชีพ ทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน
7. ช่วยให้การทำวิจัยแพร่หลายไปสู่สาขาอาชีพอื่น ๆ มากขึ้น
8. ช่วยให้สาขาอาชีพต่าง ๆ มีความชัดเจนและเป็นวิชาชีพยิ่งขึ้น
9. เป็นการเตรียมนักวิจัยมืออาชีพ ให้มีความรักและเข้าใจกระบวนการวิจัยมากขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติกับการพัฒนาวิชาชีพครู

นับแต่ได้มีการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียนเป็นต้นมา การวิจัยเชิงปฏิบัติได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในวงการศึกษ การวิจัยเชิงปฏิบัติกับภาระหน้าที่ของครูที่ปฏิบัติในโรงเรียนดูเหมือนจะไปกันได้และเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี การวิจัยเชิงปฏิบัติช่วยพัฒนางานในขณะที่การปฏิบัติงานก็ช่วยให้ค้นพบปัญหาใหม่ ๆ ที่แตกต่างและท้าทายให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง บราว (Brew, 1995 : 35) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นเครื่องมืออุปกรณ์สำคัญที่จะช่วยให้ครูได้มีโอกาสและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาและยกระดับวิชาชีพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ และนำไปสู่การเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างเต็มภาคภูมิ การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นการเสนอแนวทางโดยตรงให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เอลเลียต (Elliott, 1991 : 88) ที่กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองได้เป็นอย่างดี ทั้งการดำเนินการตามลำพังเพียงคนเดียวหรือดำเนินการเป็นกลุ่ม แม้แต่ปัญหาและสถานการณ์การวิจัยที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร หากเป็นการสอนแบบคณะ (team teaching) การวิจัยเชิงปฏิบัติสามารถดำเนินการเป็นกลุ่มได้ หรือการที่ครูในระดับชั้นเดียวกันมีปัญหาจากการปฏิบัติคล้ายคลึงกันก็สามารถดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติร่วมกันได้ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน นอกจากการวิจัยเชิงปฏิบัติจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงานแล้วยังมีประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น กล่าวคือ คุณลักษณะและนิสัยการปฏิบัติงานที่ครูผู้สอนจะได้รับการปลูกฝังให้สามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบได้ ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดของ เคมมิส และ แม็คแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1990 : 1)

ที่กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับพัฒนาวิชาชีพชั้นสูง พัฒนาหลักสูตรโดยยึดโรงเรียนเป็นพื้นฐาน การวางแผนและนโยบายพัฒนาโรงเรียน

มีการนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในลักษณะวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับแล้ว ในระยะต่อมาได้มีการศึกษาค้นคว้าการนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้เป็นวิธีการและแนวทางในการพัฒนา เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับครู โดยเฉพาะครูบรรจุใหม่ หรือผู้จะเตรียมตัวจะเป็นครูในอนาคต โดยทดลองใช้ในลักษณะเป็นเทคนิคการฝึกอบรม รูปแบบการพัฒนา วิธีการสอน เช่น ในปี ค.ศ. 1986 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งควีนแลนด์ (Queenland University of Technology) ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาการเรียนการสอนแก่อาจารย์ในสังกัดโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ กิจกรรมของโครงการเริ่มจากการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างอาจารย์กับที่ปรึกษา จากนั้นร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนโดยมีการนิเทศแบบคลินิกเป็นระยะ โดยมีจุดหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และได้ค้นคว้าโครงการเรียนการสอนที่มีประโยชน์หลายรายการ (Brew. 1995 : 33 citing Carr and Kemmis. 1986) และในปี ค.ศ. 1992 สภาวิชาการแห่งชาติอังกฤษได้สนับสนุนโครงการปรับปรุงการเรียนรู้ออกของนักศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติ กิจกรรมโครงการดำเนินตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติสี่ขั้น คือ การวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการปรับปรุง การปฏิบัติตามแผนในสถานการณ์จริง การสังเกตผลที่เกิดขึ้น และการสะท้อนผลเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนและเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นต่อไป ผลของโครงการพบว่าช่วยให้นักศึกษามีผลการเรียนสูงขึ้น การเรียนรู้มีคุณภาพมากขึ้น มีความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น (Gibbs. 1995) ในขณะที่มหาวิทยาลัยไบรตัน (Brighton University) ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาอาจารย์ใหม่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นแนวทางหลัก กิจกรรมของโครงการประกอบด้วยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการ อภิปรายและปรึกษาหารือถึงปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอน ดำเนินการสอนและรายงานผลความก้าวหน้าในการประชุมครั้งต่อไป ผลของโครงการพบว่าอาจารย์ใหม่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการประชุมร่วมกัน และจากการปฏิบัติของตนเองเป็นอย่างมาก (McGill and Beaty. 1992) ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินงานโครงการอบรมอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด บรูคส์ (Oxford Brookes University) ที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นแนวทาง โดยการให้อาจารย์ใหม่ทำสัญญาการเรียนรู้ออก (learning contract) นำไปปฏิบัติการสอนนักศึกษา จากนั้นรายงานผลที่เกิดขึ้นว่าตนเองเกิดการเรียนรู้ตามสัญญาหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

ทำการปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติต่อไป ผลของโครงการทำให้อาจารย์ใหม่มีความเข้าใจในการสอนมากขึ้น (Brew. 1995 : 34)

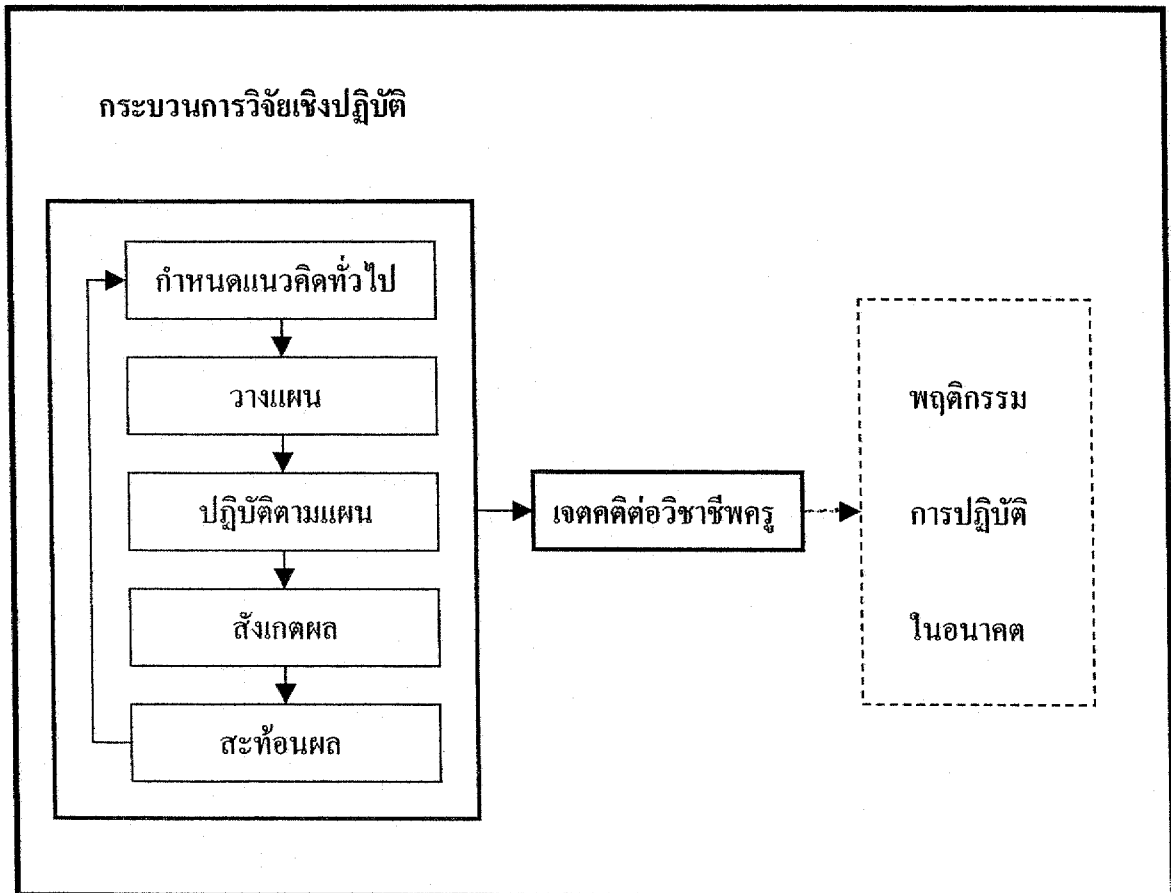
ในประเทศไทยปรากฏว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติเริ่มได้รับการยอมรับและมีการศึกษาวิจัยเพื่อใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างจริงจัง โดยกิตติพร ปัญญาภิบาล (2540 : 106) ได้ศึกษารูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน กรณีศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษารูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับครูสอนคณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษา โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart) ซึ่งประกอบด้วยสี่ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เป็นแนวคิดหลักในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์อย่างน้อย 10 ปี จำนวนหกคน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยสี่ส่วน คือขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการสอนควบคู่กับกระบวนการวิจัย และขั้นสรุปบทวนและประเมินวงจรเพื่อปรับแผน โดยรูปแบบทั้งสี่ส่วนนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่าการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติดังกล่าวทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติ สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ชนิดหนึ่งที่มีขั้นตอนผสมผสานระหว่างการวิจัยกับการปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานมากจากการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยสี่ขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกตผล และการสะท้อนผล มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือพัฒนาการปรับปรุงการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะค้นคว้าหาความจริงหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ได้มีการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะครูอาจารย์บรรจุใหม่ ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติสามารถนำไปใช้เป็นวิธีการและแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู ได้ดีและส่งผลต่อเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมานั้นมีแนวโน้มชี้ให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพให้นิสิตได้ฝึกปฏิบัติในภาคสนามด้วยวิธีการต่าง ๆ สามารถช่วยให้นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติยังเป็นวิธีที่น่าจะใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นิสิตศึกษาศาสตร์ได้แตกต่างจากวิธีการตามปกติ

กรอบความคิดในการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยมีวิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นตัวแปรอิสระ ที่ส่งผลกระทบต่อเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ตามแผนภาพดังนี้



แผนภาพ 6 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นิสิตที่ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 298 คน แบ่งออกเป็น 10 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตนิสิตที่ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 32 คน ได้จากการสุ่มจับฉลากห้องเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มแบ่งกลุ่มนิสิตออกเป็น 2 กลุ่ม (random assignment) ได้กลุ่มละ 16 คน และสุ่มโดยการจับฉลากอีกครั้งว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน ในแต่ละแผนมีกิจกรรมครอบคลุมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างครบถ้วนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดแนวคิดทั่วไป การวางแผน

การปฏิบัติตามแผน การสังเกตผล และการสะท้อนผล โดยใช้เวลาดทดลองแผนละ 3-4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที

2. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ เป็นแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่รับผิดชอบเป็นผู้สอนประจำวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 พัฒนาขึ้นและใช้อยู่เป็นปกติ ใช้เวลาดทดลองทั้งแผน 14 สัปดาห์ โดยไม่ได้แบ่งออกเป็นแผนย่อยเหมือนกับแผนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในกุ่มทดลองกิจกรรมของแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกตินี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การชี้แจงทำความเข้าใจ การเสริมความรู้เบื้องต้น การเตรียมการฝึกปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียน และการสัมมนาสรุป

3. แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ มีข้อความ 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) พ.ศ. 2541 เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และคำอธิบายรายวิชา ในภาพรวมทั้งหมดของหลักสูตร

1.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาฯครู ข้อกำหนดในหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจถึงความต่อเนื่องสัมพันธ์ระหว่างรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาชีพครู

1.3 ศึกษาวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ การศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระที่จะใช้สำหรับจัดทำแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตร ผลการวิเคราะห์สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้นิสิตสามารถปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
2. เพื่อให้นิสิตสามารถปกครองชั้นเรียน
3. เพื่อให้นิสิตสามารถทำสื่อการเรียนการสอน

4. เพื่อให้บัณฑิตสามารถสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
 5. เพื่อให้บัณฑิตสามารถเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งชั้น
 6. เพื่อให้บัณฑิตเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
 7. เพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิตที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูต่อไป
- เนื้อหาสาระ

1. การฝึกทำและทดลองใช้สื่อ
2. การฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. การฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
4. การช่วยงานธุรการในชั้นเรียน
5. การเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้น

1.4 นำวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระที่วิเคราะห์ได้ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับแก้

1.5 ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติตามแนวคิดของ เลวิน (Lewin) ซึ่งได้มีการปรับปรุงโดยนักวิจัยและนักการศึกษาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนและมีรายละเอียดมากพอที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต ผลการศึกษาวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถประยุกต์ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติมาใช้เป็นขั้นตอนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การกำหนดแนวคิดทั่วไป เป็นขั้นตอนที่นิสิตศึกษาทำความเข้าใจและสังเกตการปฏิบัติงานจริงในโรงเรียน เพื่อสำรวจและกำหนดปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขซึ่งเป็นจุดเริ่มของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 การวางแผน เป็นขั้นตอนที่นิสิตร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์อย่างไร และมีกิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน เป็นขั้นตอนที่นิสิตออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามแผนของตนเองในโรงเรียนที่กำหนด โดยนิสิตแต่ละคนจะนำแผนปฏิบัติที่ได้จากการวางแผนร่วมกับกลุ่มไปใช้ในการฝึกประสบการณ์ของตนเองเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 4 การสังเกตผล เป็นขั้นตอนที่นิสิตแต่ละคนทำการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติตามแผน โดยมีการจดบันทึกผลอย่างละเอียดและครอบคลุมทั้งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและผลที่เกิดขึ้นกับตนเอง รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล เป็นขั้นตอนที่นิสิตนำผลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนมานำเสนอและอภิปรายกับกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อสรุปและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติครั้งต่อไป

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัตินี้ จะดำเนินการเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 1 ไปจนถึงขั้นตอนที่ 5 และผลจากขั้นตอนที่ 5 จะนำไปสู่การเริ่มต้นขั้นที่ 1 ต่อไป จนกว่าปัญหาจะได้รับการแก้ไข

1.6 จัดทำร่างแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตร กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ และระยะเวลา ปรากฏว่าได้ 5 แผน โดยแต่ละแผนประกอบด้วยขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครบถ้วนทั้ง 5 ขั้น คือขั้นที่ 1 การกำหนดแนวคิดทั่วไป ขั้นที่ 2 การวางแผน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การสังเกตผล และขั้นที่ 5 การสะท้อนผล แผนการฝึกประสบการณ์ที่จัดทำขึ้นประกอบด้วยแผนต่อไปนี้

1.6.1 แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 1 การปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
ใช้เวลา 16 คาบ

1.6.2 แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 2 การปกครองนักเรียนเป็นกลุ่ม
ย่อย ใช้เวลา 12 คาบ

1.6.3 แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 3 การสร้างและใช้สื่อการสอน
ใช้เวลา 12 คาบ

1.6.4 แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 4 การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
ใช้เวลา 12 คาบ

1.6.5 แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 5 การเตรียมบทเรียนและการสอน
นักเรียนทั้งชั้น ใช้เวลา 12 คาบ

1.7 นำแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ยกร่างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความ
ถูกต้องเหมาะสม และปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

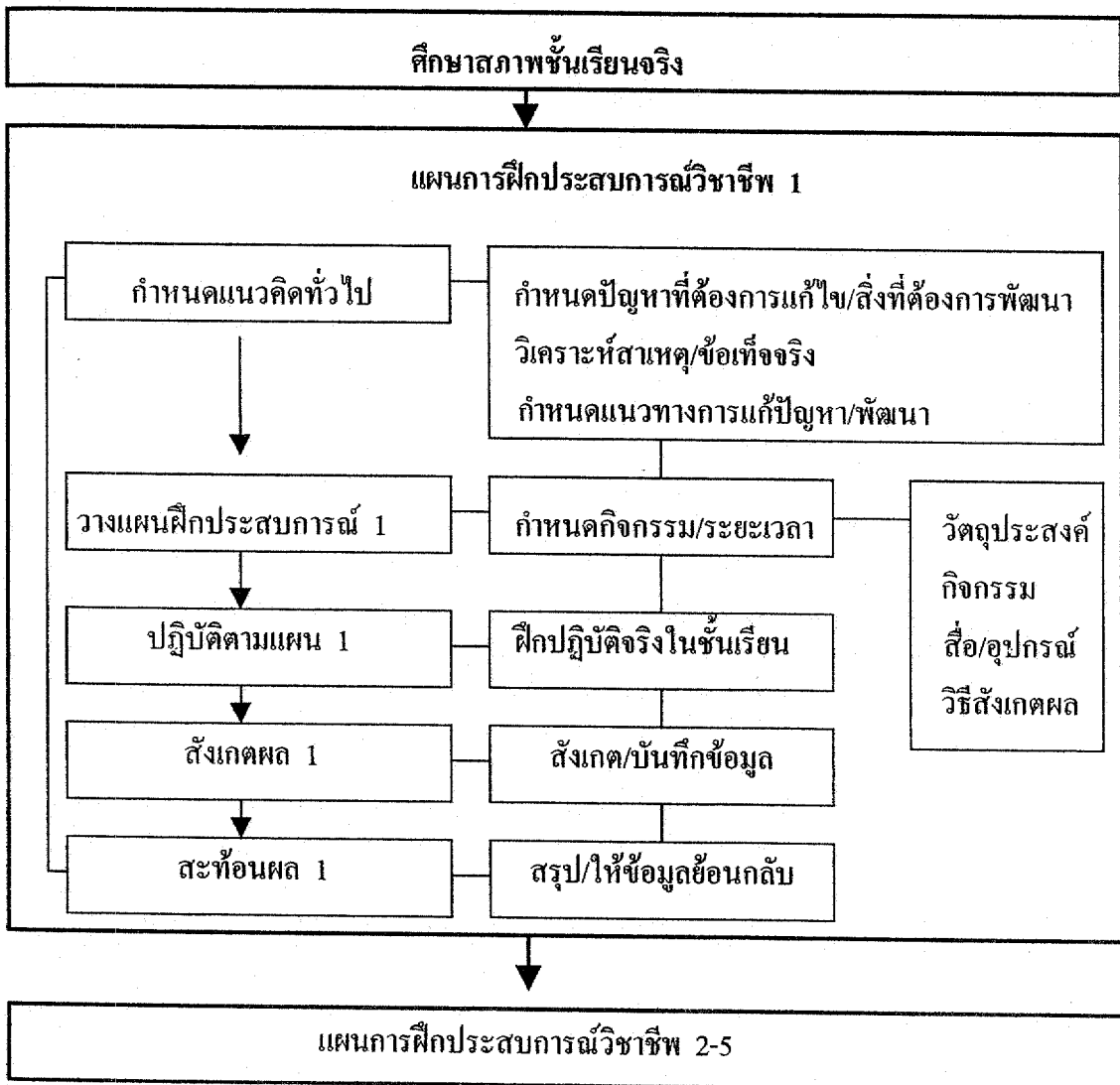
1.7.1 รองศาสตราจารย์วรวรรณี โสมประยูร

1.7.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช

1.7.3 อาจารย์ ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม

1.8 นำแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพไปทดลองใช้กับนิสิต จำนวน 1 คน และ 5 คน ตามลำดับ เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ระยะเวลาที่เหมาะสมของแต่ละแผน และปัญหาที่เกิดขึ้น

1.9 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ฉบับสมบูรณ์



แผนภาพ 7 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ ผู้วิจัยใช้แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 ได้จัดทำขึ้นและใช้เป็นแนวทางในการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามปกติ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การชี้แจงทำความเข้าใจ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามหลักสูตร

2.2 การเสริมความรู้เบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมเสริมความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่โรงเรียน โดยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้การอบรม

2.3 การเตรียมการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมให้นิสิตได้ทดลองฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนก่อนออกฝึกปฏิบัติจริง

2.4 การฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียน เป็นขั้นตอนที่นิสิตออกไปฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนตามกิจกรรมที่กำหนด โดยมีครูพี่เลี้ยงดูแล

2.5 การสัมมนาสรุป เป็นขั้นตอนที่นิสิตกลับมาเข้าชั้นเรียน และอภิปรายถึงสิ่งที่ได้และปัญหาที่พบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู โดยเฉพาะครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดเป็นกรอบเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ผลการศึกษาสามารถกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพครูได้ดังนี้

3.1.1 ความหมายของครู

3.1.2 คุณลักษณะของครู

3.1.3 บทบาทและหน้าที่ของครู

3.1.4 พฤติกรรมการปฏิบัติของครู

3.1.5 ความก้าวหน้าของวิชาชีพครู

3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางการสร้างแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ผลการศึกษาพบว่าการใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท น่าจะใช้ได้เหมาะสม ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกวิธีการดังกล่าว

3.3 ศึกษาองค์ประกอบของเจตคติ เพื่อใช้สำหรับสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักจิตวิทยาสังคมส่วนใหญ่เชื่อว่า เจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

3.3.1 องค์ประกอบด้านความคิดความเชื่อ

3.3.2 องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก

3.3.3 องค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม

3.4 ขร่างแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูให้มีข้อคำถาม 35 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาสาระและองค์ประกอบของเจตคติที่กำหนดไว้ทั้ง 3 องค์ประกอบ

3.5 ตรวจสอบเบื้องต้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจว่าข้อคำถามแต่ละข้อและแบบสอบถามทั้งฉบับที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูได้หรือไม่ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.6 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเบื้องต้นแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาและตัดสินใจว่าข้อคำถามแต่ละข้อและทั้งฉบับสามารถวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูได้จริงหรือไม่ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอ ผู้เชี่ยวชาญได้แก่บุคคลต่อไปนี้

3.6.1 รองศาสตราจารย์วรรณี โสมประยูร

3.6.2 อาจารย์ ดร.ปัญญา ธีระวิทยเลิศ

3.6.3 อาจารย์ ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม

3.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนิสิตจำนวน 1 คน เพื่อศึกษาการใช้ภาษาและระยะเวลาการตอบแบบสอบถามและปรับปรุงให้สมบูรณ์

3.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนิสิตจำนวน 5 คน เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการใช้แบบสอบถามและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.9 นำแบบสอบถามที่ปรับแก้จนสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับนิสิตจำนวน 50 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ใช้สูตร t -test (Edwards, 1957 : 152) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{N_H} + \frac{S^2_L}{N_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่า t

\bar{X}_H แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง

S^2_H แทน ความแปรปรวนของกลุ่มสูง

\bar{X}_L แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S^2_L แทน ความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูง

N_L แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

จากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (Edwards. 1957 : 153) ไว้จำนวน 20 ข้อ
 3.10 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตจำนวน 50 คน เพื่อหาค่า
 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา
 (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161) สูตรดังนี้

$$\alpha_K = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α_K แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมความแปรปรวนรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนรวมทั้งฉบับ

ผลการทดสอบปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น .8108

3.11 กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00	หมายความว่า มีเจตคติที่ดีในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49	หมายความว่า มีเจตคติที่ดีในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49	หมายความว่า มีเจตคติที่ดีในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49	หมายความว่า มีเจตคติที่ดีในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.00 – 1.49	หมายความว่า มีเจตคติที่ดีในระดับน้อยที่สุด

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในฐานะเป็นตัวแปรอิสระว่าจะส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูซึ่งเป็นตัวแปรตามได้จริงหรือไม่ จึงต้องมีการควบคุมความแปรปรวนที่อาจเกิดจากตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous variables) ชนิดต่าง ๆ อย่างเข้มงวด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบแผนการทดลองแบบ The Pretest-Posttest Control Group Design (Gay, 1992 : 322) เนื่องจากเป็นแบบแผนการทดลองที่สามารถควบคุมความแปรปรวนจากตัวแปรแทรกซ้อนชนิดต่าง ๆ ได้ดี

R	O	X ₁	O
R	O	X ₂	O

เมื่อ	R	แทน	การสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม
	O	แทน	การทดสอบก่อนและหลังการทดลอง
	X ₁	แทน	การจัดกระทำในกลุ่มทดลอง
	X ₂	แทน	การจัดกระทำในกลุ่มควบคุม

แผนภาพ 8 แบบแผนการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจรายละเอียดประจำวิชา และวิธีการเรียนให้นิสิต
เข้าใจทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 วัดเจตคติต่อวิชาชีพครูก่อนเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามเจตคติฉบับ
เดียวกัน

2.3 กลุ่มทดลอง ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้
กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติจำนวน 14 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวก นิสิตฝึกปฏิบัติงาน
งานด้วยตนเองภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา

2.4 กลุ่มควบคุม ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธี
การตามปกติ จำนวน 14 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวก นิสิตฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง
ภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา

2.5 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้วทำการวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูทั้งสองกลุ่ม โดยใช้
แบบสอบถามฉบับเดียวกันกับการวัดก่อนเรียน

2.6 นำผลการวัดทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สูตรสถิติ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (Heiman, 1992 : 84)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนตัวอย่าง

2. ค่าความแปรปรวน (Variance) ใช้สูตร (Heiman. 1992 : 124)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนตัวอย่าง

3. ทดสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ใช้สูตร F - test (Guilford. 1978 : 165)

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่า F
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2

ผลการทดสอบพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า F คำนวณ 7.325 ค่า F จากตาราง 3.52) แสดงว่าความแปรปรวนของประชากรไม่เท่าเทียมกัน

4. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้สูตร t-test แบบ Dependent Sample (Heiman, 1992 : 360) สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = N - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่า t
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่ยกกำลังสอง
	$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างแต่ละคู่ทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคู่

5. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ใช้สูตร

t-test แบบ Independent Sample ที่มีข้อดกลงว่า $\sigma^2 \neq \sigma^2$ (Heiman. 1992 : 347)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

$$df = \frac{[S_1^2/N_1 + S_2^2/N_2]^2}{\frac{(S_1^2/N_1)^2}{N_1 - 1} + \frac{(S_2^2/N_2)^2}{N_2 - 1}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่า t
	\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม 1
	\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่ม 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่ม 2
	N_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม 1
	N_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความเข้าใจตรงกัน จึงขอทำความเข้าใจกับความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ ดังนี้

- t หมายถึง ค่า t ที่ได้จากการทดสอบ
- \bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบ
- SD หมายถึง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ
- N หมายถึง จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบ
- ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ
2. ผลการศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
3. ผลการศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ
4. ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
5. ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ
6. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	SD	t
กลุ่มทดลอง	16	3.6250	.3044	.030
กลุ่มควบคุม	16	3.6281	.2852	

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่จะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติและกลุ่มควบคุมที่จะใช้วิธีการตามปกติ ไม่แตกต่างกัน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูก่อนที่จะเริ่มทดลองทำเทียมกัน

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

ข้อความ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ครูคือเรือจ้างที่นำส่งสาร	2.3750	.8062	3.6300	1.3600
2. ครูคือผู้นำของชุมชน	4.1250	.8062	4.5600	.6300
3. ครูคือศูนย์รวมแห่งความดี	3.5000	.8165	4.2500	.7700
4. อาชีพครูเหมาะสมกับคนอ่อนแอ	4.3125	.6021	4.9400	.2500
5. อาชีพครูเหมาะสมกับคนสันโดษ	4.3215	.8732	4.6250	.6191
6. อาชีพครูไม่มีอะไรแตกต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป	3.7500	1.0646	4.6875	.6021
7. อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง	4.1250	.8851	5.0	.0000
8. อาชีพครูนับวันมีแต่จะรุ่งโรจน์	2.6250	.6191	4.625	.8139
9. ครูเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย	4.4375	.8921	4.8125	.4031
10. ครูเป็นอาชีพที่ท้าทาย	3.5000	.8165	4.5625	.8139
11. ครูเป็นอาชีพที่ล้ำสมัย	3.5625	.9639	4.8125	.4031
12. อาชีพครูได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง	3.8750	1.2042	4.5625	.8139
13. ครูมีความสำคัญที่สุดต่อการปฏิรูปการศึกษา	4.6250	.5000	4.8750	.3416
14. ครูมีหน้าที่บังคับควบคุมนักเรียนอย่างเข้มงวด	1.8750	.6191	2.6250	1.2583
15. ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แก่นักเรียน	3.3125	.9465	3.8125	.9811
16. ครูควรสงบเสงี่ยมเจียมตัว	3.1250	.8851	3.8750	.9574
17. อาชีพครูไม่ได้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ	4.1875	.9811	5.0	.0000
18. ครูมีหน้าที่เหมือนตึนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน	3.5000	.8944	4.625	1.1815
19. ข้าพเจ้าจะเป็นครูในอนาคต	3.5000	.7303	4.3750	.8062
20. ข้าพเจ้าไม่อยากรุ่งเกี่ยวกับอาชีพครู	3.8750	1.3102	4.9375	.2500
รวมเฉลี่ย	3.6250	.3044	4.4125	.3243

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าก่อนที่นิสิตจะได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีค่าเฉลี่ย 3.6250 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .3044 แสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก และหลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้ว พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.4125 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .3243 แสดงให้เห็นว่ามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมากเช่นกัน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ

ข้อความ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ครูคือเรือจ้างที่นำส่งสาร	2.5625	1.0308	2.3750	1.1475
2. ครูคือผู้นำของชุมชน	4.0000	.8165	4.1875	.7500
3. ครูคือศูนย์รวมแห่งความดี	3.5000	.8165	3.5625	.8139
4. อาชีพครูเหมาะสมกับคนอ่อนแอ	4.6250	.6191	4.8750	.3416
5. อาชีพครูเหมาะสมกับคนสันโดษ	4.2500	.7746	4.3750	.6191
6. อาชีพครูไม่มีอะไรแตกต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป	3.6250	1.2042	4.2500	.9309
7. อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง	4.1875	.9811	4.6250	.6191
8. อาชีพครูนับวันมีแต่จะรุ่งโรจน์	2.4375	.8921	3.3125	.7932
9. ครูเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย	4.625	.8539	4.7500	.5774
10. ครูเป็นอาชีพที่ท้าทาย	3.6250	1.0878	4.1250	.7188
11. ครูเป็นอาชีพที่ล้ำสมัย	3.7500	.8563	4.5625	.6292
12. อาชีพครูได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง	3.5625	.9639	3.9375	1.0626
13. ครูมีความสำคัญที่สุดต่อการปฏิรูปการศึกษา	4.5625	.6292	4.6875	.6021
14. ครูมีหน้าที่บังคับควบคุมนักเรียนอย่างเข้มงวด	2.3125	1.0145	2.1875	.9106
15. ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แก่นักเรียน	3.3125	1.2500	3.7500	1.1255
16. ครูควรสงบเสงี่ยมเจียมตัว	2.9375	1.2894	3.2500	1.2910
17. อาชีพครูไม่ได้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ	3.8125	1.1673	4.5000	.7303
18. ครูมีหน้าที่เหมือนเด็กนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน	4.0000	1.0328	3.8750	.9574
19. ข้าพเจ้าจะเป็นครูในอนาคต	3.3125	1.0782	4.3125	.9465
20. ข้าพเจ้าไม่อยากรุ่งเกี่ยวกับอาชีพครู	4.1250	.8851	4.8750	.3416
รวมเฉลี่ย	3.6281	.2852	4.0188	.1731

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าก่อนที่นิสิตจะได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติมีค่าเฉลี่ย 3.6281 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .2852 แสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก และหลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ย 4.0188 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .1731 แสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมากเช่นกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	SD	t
ก่อนทดลอง	16	3.6250	.3044	10.433**
หลังทดลอง	16	4.4125	.3243	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้วสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและ
หลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	SD	t
ก่อนทดลอง	16	3.6281	.2852	4.989**
หลังทดลอง	16	4.0188	.1731	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์
หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้วสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับการใช้วิธีการตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	SD	t
กลุ่มทดลอง	16	4.4125	.3243	4.285**
กลุ่มควบคุม	16	4.0188	.1731	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ และกลุ่มที่ใช้วิธีการตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญห้าประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
 2. เพื่อศึกษาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีการตามปกติ
 3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
 4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีการตามปกติ
 5. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติกับ โดยใช้วิธีการตามปกติ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งห้าข้อนั้น ข้อ 1-2 เป็นเพียงการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ส่วนข้อ 3-5 เป็นการทดสอบสมมติฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้สามข้อ ดังนี้

1. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติสูงกว่าก่อน ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้วิธีการตามปกติสูงกว่าก่อน ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
3. เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแตกต่างจากการใช้วิธีการตามปกติ

สรุปผลการวิจัย

1. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้วมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก
2. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้วมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก
3. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้วมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นิสิตศึกษาศาสตร์หลังจากได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้ว มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. นิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแตกต่างจากนิสิตที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า หลังจากทีมนิสิตได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้ว มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ผู้วิจัยนำมาใช้นั้น สามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตได้จริง คือจากเดิมที่นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.6250 ต่อมาเมื่อได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นเวลา 14 สัปดาห์แล้ว สามารถทำให้ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 4.4125 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูหลังจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้วสูงกว่าก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างชัดเจน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพร ปัญญาภิบาล (2540 : 106) ที่พบว่า การนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้เป็นกระบวนการสอนของครูประถมศึกษา สามารถทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของแบล็คเวล (Blackwell, 1982) ที่พบว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพเบื้องต้นให้แก่ นักศึกษาคู มีผลต่อการเสริมสร้างเจตคติทาง

บวกแก่นักศึกษาครูเป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของไวท์ (บุหงา วัฒนะ. 2533 : 88 อ้างอิงจาก White. 1980) ที่พบว่าหลังจากฝึกสอนแล้วนักศึกษามีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครู สูงกว่าก่อนออกฝึกสอน นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของ นักจิตวิทยาสังคมหลายราย เช่น แนวคิดของเวสตัน (Westen. 1996 : 665) ที่ว่าเจตคติเกิดขึ้น จากประสบการณ์ของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เจตคติสามารถเสริมสร้างและพัฒนาได้ การที่นิสิตศึกษาศาสตร์ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานการณ์จริง ซึ่ง เป็นการได้รับประสบการณ์โดยตรง ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของตัวนิสิต และยังสามารถเป็นไปตามแนวคิดของมอริส (Morris. 1990 : 661) ที่กล่าวว่าเจตคติเกิดขึ้นจากการเลียนแบบ การที่นิสิตมีโอกาสได้ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่เป็นสถานการณ์จริง มีครูประจำชั้นและครูที่เกี่ยวข้องทั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ในโรงเรียนเป็นตัวแทนเป็นเวลานาน อาจเป็นไปได้ว่าเจตคติที่เกิดขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการเลียนแบบดังกล่าว นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับแนวคิดของคาลาท (Kalat. 1996 : 689) และ ไอส์เซอร์ (Eiser. 1994 : 10) ซึ่งมีความ เห็นตรงกันว่าเจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับบุคคล

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า หลังจากทีนิสิตได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติแล้ว มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3.6281 และค่าเฉลี่ยหลังได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว 4.0188 แสดงให้เห็นว่า วิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ใช้อยู่ตามปกติในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) พ.ศ. 2541 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถเสริมสร้างให้นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูได้เช่นเดียวกับนิสิตกลุ่มที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาสังคมหลายราย ดังที่ได้อภิปรายไว้ในข้อแรกแล้วว่า เจตคติสามารถเสริมสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากบุคคลได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสม (Westen. 1996 : 665, Kalat. 1996 : 689, Eiser. 1994 : 10) การที่นิสิตได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการได้รับประสบการณ์ตรง ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของตัวนิสิตเช่นเดียวกับกลุ่มที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ เพียงแต่วิธีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีแนวโน้มว่าจะสามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้กับนิสิตศึกษาศาสตร์ได้สูงกว่าวิธีการตามปกติ เพราะจากค่าเฉลี่ยเจตคติของนิสิตกลุ่มที่ได้รับการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ 4.4125 สูงกว่าค่าเฉลี่ยเจตคติของนิสิตกลุ่มที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ 4.0188 อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะของประสบการณ์ที่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่มดังกล่าว

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแตกต่างจากนิสิตที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยวิธีการตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้เป็นการยืนยันและแสดงให้เห็นว่าวิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์จริง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุหงา วัณณะ (2533 :183) ที่พบว่านักศึกษาวิทยาลัยครูชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่พัฒนาขึ้น มีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครูแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามปกติ และสอดคล้องกับข้อสรุปของคูลเบอร์ (Kulbir, 1984 : 15) คนหนึ่งที่กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติช่วยให้ครูได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดแรงงูใจในการปฏิบัติงาน ตั้งตัวอยู่เสมอ สามารถช่วยให้ครูพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้เชี่ยวชาญได้ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสภาวิชาการแห่งชาติอังกฤษ (Brew, 1995 : 33 citing Gibb, 1992) ที่พบว่าการนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้ในการพัฒนานิสิตได้ผลเป็นที่น่าพอใจ สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะของนิสิตให้เป็นผู้มีควมถ่อมถวิลในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น

จากการที่ผลการวิจัยทั้งหมดสอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาค้นคว้าที่ผู้วิจัยตั้งไว้นั้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่งผลโดยตรงต่อเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ไม่ว่าจะ เป็นวิธีการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติหรือวิธีการตามปกติที่ใช้กันอยู่ก็ตาม

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากับนิสิตกลุ่มทดลองอย่างสม่ำเสมอของผู้วิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำไปพิจารณาประกอบการใช้ผลการวิจัย คือในระยะแรกของการทดลอง พบว่านิสิตค่อนข้างสับสนวุ่นวาย และกังวลใจกับการที่ต้องปฏิบัติตามกระบวนการที่กำหนด เนื่องจากนิสิตอาจยังไม่คุ้นเคยกับการวางแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วยตนเอง เกิดความไม่แน่ใจ กังวลใจกลัวจะวางแผนไม่ถูกต้อง แต่เมื่อนิสิตได้ฝึกทำแผนฝึกประสบการณ์วิชาชีพและได้นำไปใช้จริงกับการฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียนแล้ว ในการทำแผนฝึกประสบการณ์

วิชาชีพแผนต่อ ๆ มา นิสิตเริ่มคุ้นเคยและทำงานเป็นระบบมากขึ้น และเมื่อการฝึกปฏิบัติตามกระบวนการผ่านไปจนถึงแผนท้าย ๆ พบว่านิสิตสามารถดำเนินงานได้เองอย่างคล่องแคล่ว นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและมีความสุขกับการปฏิบัติตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ โดยให้เหตุผลว่านิสิตสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ และเมื่อเกิดผลสำเร็จตามที่ตนเองตั้งใจไว้จะรู้สึกภาคภูมิใจมาก ในขณะที่หากการฝึกปฏิบัติไม่สำเร็จผลตามที่ตั้งใจไว้ ก็จะเป็นประเด็นที่นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มและได้รับการเสนอแนะจากกลุ่มทำให้ความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นิสิตเห็นว่ากระบวนการฝึกปฏิบัติมีความยืดหยุ่นสูง และมีนิสิตบางส่วนที่ได้ติดต่อทางโรงเรียนเพื่อไปฝึกปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากเวลาที่กำหนด เนื่องจากยังตั้งใจสงสัยในการปฏิบัติบางประการซึ่งเป็นผลดีกับตัวนิสิตเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติไปใช้ เป็นกิจกรรมหลักในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนิสิตศึกษาศาสตร์ในรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 เนื่องจากผลการวิจัยมีแนวโน้มว่าเป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลดี สามารถใช้เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้แก่ นิสิตศึกษาศาสตร์ได้
2. ควรนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติไปประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมหลักในการฝึกสอนของนิสิตศึกษาศาสตร์ เนื่องจากการฝึกสอนเป็นกิจกรรมการปฏิบัติในลักษณะเดียวกับรายวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 คือเน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงให้แก่ นิสิตเหมือนกัน และเป็นรายวิชาที่ต่อจากรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 2 ทำให้เกิดความต่อเนื่องเป็นอย่างดี
3. ควรนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติไปประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมการเรียนของนิสิตในรายวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติและเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตใจ เช่น วิชาการสอนทั่วไป วิชาจริยธรรมวิชาชีพครู วิชาการสอนแบบจุลภาค เป็นต้น

4. ควรใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต
ศึกษาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ในรายวิชาต่าง ๆ โดยการฝึกฝนให้นิสิตมีความเคยชินและเกิดทักษะ
ในการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการแสวงหาความรู้ เพื่อจะได้
คิดตัวเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูในอนาคตต่อไป เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติเป็นกระบวนการ
ที่จะช่วยพัฒนาวิชาชีพครูได้วิธีหนึ่ง

5. ควรนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีการอบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู
อย่างกว้างขวางทั้งครูประจำการและนิสิตศึกษาศาสตร์

6. ควรจัดอบรมเพื่อฝึกทักษะการวิจัยเชิงปฏิบัติให้แก่ ครู คณาจารย์และนิสิตอย่าง
กว้างขวาง เพื่อการเผยแพร่และใช้ประโยชน์ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อ
วิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่มีเพศ ชั้นปี สาขาวิชาแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ละเอียด
ชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติสามารถใช้เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของ
นิสิตศึกษาศาสตร์ที่พบในการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ จะมีตัวแปรอื่นที่ร่วมกันส่งผลอยู่ด้วยหรือไม่เพียงใด
เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการทราบว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติสามารถใช้
เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูหรือไม่ จึงมีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ รวมทั้งตัวแปร
ข้างต้นไว้โดยใช้แบบแผนการทดลองที่เหมาะสม แต่เมื่อผลการวิจัยได้ข้อสรุปว่า กระบวนการ
วิจัยเชิงปฏิบัติสามารถใช้เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้แก่นิสิตศึกษาศาสตร์ได้จริง จึงควร
ศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งลงไปในระดับของการส่งผลร่วมระหว่างตัวแปรที่อาจจะเกี่ยวข้อง

2. ควรศึกษาถึงผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อ
วิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า
สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากน้อยเพียงใด เนื่องจากการวิจัยเชิง
ทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองในครั้งแรก ๆ จึงต้องศึกษาด้วยความระมัดระวัง กับกลุ่มตัวอย่างที่มี
ขนาดไม่มากนัก สามารถควบคุมดูแลและศึกษาผลที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด เมื่อผลการวิจัยสรุปได้
ชัดเจนแล้ว จึงควรขยายการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขวางใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงต่อไป

3. ควรศึกษาถึงผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติที่มีต่อตัวแปรตามอื่น ๆ นอกเหนือ

จากเจตคติ เช่น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม แรงจูงใจ ความมั่นใจในการสอน ความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู เพื่อศึกษาถึงผลการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะด้านจิตใจเช่นเดียวกับเจตคติ จึงน่าสนใจว่าจะได้ผลดีเช่นเดียวกันหรือไม่

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลาย ๆ วิธีนอกเหนือจากวิธีที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากยังมีวิธีการที่เหมาะสมกับการใช้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอีกหลายวิธี

5. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตศึกษาศาสตร์หรือพฤติกรรมการสอนของครูประจำการ เพื่อให้แน่ใจยิ่งขึ้นว่าเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนจริงหรือไม่ อย่างไร

6. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์ เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจยิ่งขึ้นว่าเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพครูจริงหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล สุคประเสริฐ และ สุนทร สุนันท์ชัย. รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา.

กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2540.

กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. รายงานการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน : กรณีศึกษา
สำหรับครูประถมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

เกษม ศัลยวุฒิ. การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539. อัดสำเนา
เครื่องคัสตี้ เจริญวงศ์คัสตี้. มหาวิทยาลัยที่ทางแยก. กรุงเทพฯ : ชัคเชตมีเดีย จำกัด, 2541.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ :
องค์การค้ำของคุรุสภา, 2543.

_____ . บทสรุปยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของ
คุรุสภา, 2543.

_____ . รายงานประจำปีด้านการศึกษาของรัฐบาลสหราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ : เซเวนพรีนติ้ง
กรุ๊ป จำกัด, 2542.

_____ . แผนการปฏิรูปวิชาชีพครูของอังกฤษ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เม็ดทรายพรีนติ้ง,
2542.

ครุศาสตร์, คณะ. รายงานการวิจัย ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป (ฝึกสอน) ของ
นักศึกษาสายครู สถาบันราชภัฏนครปฐม ปีการศึกษา 2539. นครปฐม : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2539.

ฉันทนา จันทร์บรรจง. รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : อรรถพล
การพิมพ์, 2540.

ชวนชัย เชื้อสาธุชน. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ
นักศึกษาวิทยาลัยครู. อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี,
2538.

ทองเหลา ฤทธิ์รุ่ง. ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531. อัดสำเนา

ณัฐนันท์ คัมภีร์ภัทร. รายงานการวิจัย ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

โปรแกรมวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2541.

ดิเรก พรสีมา และคณะ. การพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2542.

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัยโครงการปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาชน. สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2526.

บุญเลิศ ไพรินทร์. เทคนิคเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และเจตคติ. กรุงเทพฯ : สวัสดิการ

ก.พ., 2538.

บุหงา วัฒนะ. การนำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อวิชา

วิชาชีพครูของนักศึกษาในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อัครสำเนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. เล่มที่ 116

ตอนที่ 74 วันที่ 14 สิงหาคม 2542.

พิณสุดา สิริรังศรี. รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์. กรุงเทพฯ : บริษัท

เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2540.

มนตรี จุฬาววัฒนทล. รายงานการวิจัย เรื่อง นโยบายการผลิตและการพัฒนาครู. กรุงเทพฯ :

บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, 2543.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อวท. จำกัด 2539.

รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มติชน, 2541.

_____. การศึกษาไทยในเวทีโลกในรอบปี พ.ศ. 2540-2541. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์น

การพิมพ์, 2541.

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. วิธีสอนทั่วไป. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2541.

_____. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์สำหรับครู

ประถมศึกษา. ปรินญาณินทร์ กศ.ศ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2434. อัครสำเนา

วิทยากร เชียงกูร. รายงานสถานะการศึกษาไทย ปี 2541 วิกฤตและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษา

และสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง, 2542.

- วิภา แดงเจริญ. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีฐานะชั้นปีต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา
- ศึกษาศาสตร์, คณะ. หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2541.
- สมบัติ ศษสิทธิ์. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสภวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สมปอง ม้ายอุทศ. การศึกษาคำเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษที่สร้างโดยวิธีลิเคอร์ท์ที่มีการจัดกลุ่มข้อสอบ และรูปแบบคำตอบต่างกัน. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542. อัดสำเนา
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. สาระสำคัญของนโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดีด จำกัด, 2543.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. รายงานการวิจัยเอกสาร : ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : บริษัท ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2542.
- สวัสดิ์ ปทุมราช. แนวคิดเชิงทฤษฎีการวิจัย การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป. สุขุขทัยธรรมมาราช, มหาวิทยาลัย. ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หน่วยที่ 8 – 11. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช, 2536.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. ปัญญาพล. กรุงเทพฯ : บริษัท เจ फिल्म โปรเซส จำกัด, 2542.
- อุทุมพร จามรมาน. การวิจัยของครู. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- Allport, G. W. Attitudes A Handbook of Social Psychology. Worcester : Clark University, 1935.
- Best, J. W. Research in Education. 3 rd. ed. New Delhi : Prentice – Hall of India Private Limited, 1977.
- Blackwell, T. “A Study of Attitude Change of Preprofessionals in the Teacher Education Program at the University of Montevallo Before and After.” Dissertation Abstracts International. 48 (April 1982) : 3715 – A.

- Brew, A. Direction in Staff Development. Buckingham : SRHE and Open University Press, 1995.
- Carr, W. and Kemmis, S. Becoming Critical : Education, Knowledge and Action Research. Victoria : Falmer Press, 1986.
- Cronbach, L. J. Essentials of Psychological Testing. 3 rd. ed. New York : Harper & Row Publishers, 1970.
- Eagly, C. The Psychology of Attitudes. San Diago : Harcourt Brace, 1992.
- Edwards, A. L. Techniques of Attitude Scale Construction. Englewood : Prentice – Hall, 1957.
- Eiser, R. J. Attitudes Chaos and the Connectionist Mind. 2 nd ed. Massachusetts : Basil Blackwell Inc., 1995.
- Elliott, J. Action Research for Educational Change. Philadelphia : Open University Press, 1991.
- Etzioni, A. The Semiprofessions and Their Organization. London : McMillan, 1969.
- Fishbein, M and Ajzen L. Belief Attude Intention and Behavior : An Introduction to Theory and Research. New York : Addison – Wesley, 1975.
- Gay, L. R. Educational Research Competencies for Analysis and Application. 4 th. ed. New York : Mcmillan Publishing Company, 1992.
- Gibbs, G. “Changing Lecturers’ Conceptions of Teaching and Learning Through Action Research” in Direction in Staff Development. Buckingham : SRHE and Open University Press, 1995.
- Guilford, J. P. Psychometric Methods. 2 nd. ed. New York : Mc Graw – Hill Book Co., 1954.
- _____. Fundamental Statistics in Psychology and Education. 6th ed. New York : McGraw – Hill Book Co., 1978.
- Heiman, G. W. Basic Statistics for the Behavioral Sciences. Boston : Houghton Mifflin Company, 1992.
- Higher Education Council. Professional Education and Credentialism. Canberra : Australia Government Publishing Service, 1996.

- Hunt, G. W. "A Comparison of Two Models for Teacher Education : Change in Attitude, Philosophy and Content Knowledge" Dissertation Abstracts International. 42 (November 1981) : 1696 – A.
- Kagan, J. and Julius S. Psychology An Introduction. Philadelphia : The Harcourt Press, 1995.
- Kalat, J. W. Introduction to Psychology. 4 th. ed. New York : Brooks/Cole Publishing Company, 1996.
- Katz, D. "The Functional Approach to the Study of Attitude" in Public Opinion Quarterly. 24 : 163 – 204, Summer, 1960.
- Kember, D. and Gow L. "Action Research as a Form of Staff Development in Higher Education" in Higher Education. 23(3) : 297 – 310, 1992.
- Kember, D. and Kelly M. "Improving Teaching Through Action Research" in Higher Education Research and Development. Sydney : HERDSA, 1993.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. The Action Research Planner. Geelong : Deakin University Press, 1990.
- Kulbir, S. Methodology of Research in Education. New Delhi : Sterling Publishers Private Limited, 1984.
- McGill, I. and Beaty E. Action Research : A Practitioner's Guide. London : Kogan Page, 1992.
- McKernan, J. Curriculum Action Research. London : Kogan Page, 1991.
- Morris, S. G. Psychology. 7 th. ed. New Jersey : Prentice hall, 1990.
- National Board of Employment, Educational and Training. Professional Education and Credentialism. Canberra : Higher Education Council, 1996.
- National Commission on Teaching & America's Future. Doing What Matters Most : Investing in Quality Teaching. New York : National Commission on Teaching & America's Future, 1997.
- Nunnally, J. C. Test and Measurements Assessment and Prediction. New York : McGraw – Hill, 1956.

- Rosenberg, M. J. "Cognitive Structure and Attitudinal Affect" in Journal of Abnormal Psychology. 53 : 367 – 372, 1965.
- Smith, R. E. Psychology the Frontiers of Behavior. 3 rd. ed. New York : Harper & Row Publishing, 1986.
- Terney, B. L. and Robb, G. P. Research in Education : An Introduction. Illinois : The Dryden Press Inc., 1971.
- Thurstone, L. L. Attitude Theory and Measurement. New York : John Wiley and Sons, 1956.
- Walpole, R. E. Elementary Statistical Concept. 2 nd. ed. New York : McMillan Publishing Co., Inc., 1983.
- Westen, D. Psychology. New York : John Wiley & Sons Inc., 1996.
- Wiersma, W. Research Methods in Education. 6 th. ed. Massachusetts : Allyn and Bacon A Simon and Schuster Company, 1995.
- Zuber – Skerritt, O. Action Research in Higher Education. London : Kogan Page, 1992.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

1. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ
2. แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้วิธีการตามปกติ
3. แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู
4. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายชื่อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก

**แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติ**

คำอธิบายรายวิชา

404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 1(0-3-0)

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนต้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
2. เพื่อให้บัณฑิตสามารถปกครองชั้นเรียน
3. เพื่อให้บัณฑิตสามารถทำสื่อการเรียนการสอน
4. เพื่อให้บัณฑิตสามารถสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. เพื่อให้บัณฑิตสามารถเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งชั้น
6. เพื่อให้บัณฑิตเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
7. เพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิตที่จะเข้าสู่อาชีพครูต่อไป

สังเขปเนื้อหา

การฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. งานธุรการในชั้นเรียน
2. การปกครองชั้นเรียน
3. การทำสื่อการเรียนการสอน
4. การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. การเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งชั้น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ปฏิบัติตามแผนฝึกประสบการณ์โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติตั้งแต่แผนที่ 1 ถึงแผนที่ 5

การประเมินผล

1. อาจารย์ประจำวิชา 50 %
2. อาจารย์พี่เลี้ยง 50 %

กำหนดการสอนประจำรายวิชา สำหรับกลุ่มทดลอง

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
1	-ปฐมนิเทศรายวิชา (รวมทุกกลุ่ม) -วัตถุประสงค์ต่อวิชาชีพครู	15 มิ.ย. 43	8.00-12.00	ห้อง QS 201
2	-ชี้แจงทำความเข้าใจแนวทาง การใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติ	22 มิ.ย. 43	8.00-12.00	ห้อง QS 108
3-6	ฝึกประสบการณ์แผน 1 การ ปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน -สังเกตชั้นเรียน/ กำหนดแนวคิด ทั่วไป -วางแผนปฏิบัติ -ปฏิบัติ/สังเกตผล -สะท้อนผล	6 ก.ค. 43 13 ก.ค. 43 20 ก.ค. 43 27 ก.ค. 43	8.00-12.00 8.00-12.00 8.00-12.00 8.00-12.00	-โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา -ห้อง QS 108 -โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา -ห้อง QS 108
6-8	ฝึกประสบการณ์แผน 2 การ ปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย -กำหนดแนวคิดทั่วไป/วางแผน ปฏิบัติ -ปฏิบัติ/สังเกตผล -สะท้อนผล	27 ก.ค. 43 3 ส.ค. 43 10 ส.ค. 43	8.00-12.00 8.00-12.00 8.00-12.00	-ห้อง QS 108 -โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา -ห้อง QS 108

สัปดาห์ที่	กิจกรรม	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
8-10	ฝึกประสบการณ์แผน 3 การ การสร้างและใช้สื่อการสอน			
	-กำหนดแนวคิดทั่วไป/วางแผน ปฏิบัติ	10 ส.ค. 43	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
	-ปฏิบัติ/สังเกตผล	17 ส.ค. 43	8.00-12.00	-โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา
	-สะท้อนผล	24 ส.ค.43	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
10-12	ฝึกประสบการณ์แผน 4 การ สอนนักเรียนเป็นรายบุคคล			
	-กำหนดแนวคิดทั่วไป/วางแผน ปฏิบัติ	24 ส.ค. 43	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
	-ปฏิบัติ/สังเกตผล	31 ส.ค. 43	8.00-12.00	-โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา
	-สะท้อนผล	7 ก.ย.4 3	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
12-14	ฝึกประสบการณ์แผน 5 การ เตรียมบทเรียนและสอน นักเรียนทั้งชั้น			
	-กำหนดแนวคิดทั่วไป/วางแผน ปฏิบัติ	7 ก.ย. 43	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
	-ปฏิบัติ/สังเกตผล	14 ก.ย. 43	8.00-12.00	-โรงเรียนวัด ราษฎร์ศรัทธา
	-สะท้อนผล	21 ก.ย. 43	8.00-12.00	-ห้อง QS 108
	-วัดเจตคติต่อวิชาชีพครู			

แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 1

เรื่อง การช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

หลักสูตร ก.ศบ. พ.ศ. 2541

สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2543

วัน เดือน ปี เวลา 16 คาบ

สาระสำคัญ

งานธุรการในชั้นเรียนมีความสำคัญในการช่วยอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานและการสอนของครูเป็นไปอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้อง และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น งานธุรการที่สำคัญได้แก่การจัดทำบัญชีเรียกชื่อนักเรียน การลงเวลาการเรียนประจำวันของนักเรียน การจัดทำระเบียบนักเรียน การจัดทำเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
2. เพื่อให้ นิสิตมีทักษะในการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
3. เพื่อให้ นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน

เนื้อหาสาระ

1. การสังเกตการปฏิบัติงานธุรการของครูประจำชั้น
2. การฝึกปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน

กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขั้นที่ 1 การกำหนดแนวคิดทั่วไป (4 คาบ)

1. นิสิตไปสังเกตชั้นเรียนจริงที่กำหนดไว้ให้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สันทนากับครูประจำชั้น นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน ทั้งขอบข่ายหน้าที่ของงานธุรการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และวางแผนร่วมกันระหว่างครูพี่เลี้ยง นิสิต และอาจารย์ประจำวิชาของคณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับการมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน

2. นิสิตค้นบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสังเกตและสนทนา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวคิดทั่วไป โดยระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 1 จากใบงานที่กำหนด

2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากบันทึกผลการไปสังเกตชั้นเรียนครั้งก่อน จากนั้นช่วยกันกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยพิจารณาให้ประเด็นนั้น ๆ สอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของรายวิชา

3. นิสิตอภิปรายและร่วมกันวางแผนปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยหัวข้อต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ

3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง

3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหา และข้อสังเกตอื่นๆ รวมทั้งเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้

3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ

4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน
3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.4 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาคือ
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้
 - 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 - 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ
2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว
4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาคือ
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ
 - 4.6 ข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการจัดทำแผนฝึกปฏิบัติแผนต่อไป

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. ใบงาน
2. แผ่นใส
3. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและปฏิบัติงานของนิสิต
2. สอบถามข้อมูลการฝึกปฏิบัติจากครูพี่เลี้ยง
3. สัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ
4. ตรวจสอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติรายงานกลุ่ม

ใบงานที่ 1

การปฏิบัติงานบูรณาการในชั้นเรียน

ให้นักศึกษานำผลการตามกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดแนวคิดทั่วไป (4 คาบ)

1. นิสิตไปสังเกตชั้นเรียนจริงที่กำหนดไว้ให้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สันทนากับครูประจำชั้น นักเรียน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานบูรณาการในชั้นเรียน ทั้งขอบข่ายหน้าที่ของงานบูรณาการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และวางแผนร่วมกันระหว่างครูพี่เลี้ยง นิสิต และอาจารย์ประจำวิชาของคณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับการมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน

2. นิสิตจดบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสังเกตและสนทนา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเพื่อกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 1 จากใบเนื้อหาที่กำหนด

2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากบันทึกผลการไปสังเกตชั้นเรียนครั้งก่อน จากนั้นช่วยกันกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยพิจารณาให้ประเด็นนั้น ๆ สอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของรายวิชา

3. นิสิตอภิปรายและร่วมกันวางแผนปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานบูรณาการในชั้นเรียนโดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ

3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง

3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหา และข้อสังเกตอื่นๆ รวมทั้งเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้

3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ

4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน
3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.4 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่นๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

- 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการ ฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ
 - 4.6 ข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการจัดทำแผนฝึกปฏิบัติแผนต่อไป

ใบเนื้อหาที่ 1

คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

สาระสำคัญ

งานธุรการในชั้นเรียนมีความสำคัญในการช่วยอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานและการสอนของครูเป็นไปอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้อง และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น งานธุรการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำบัญชีเรียกชื่อนักเรียน การลงเวลาเรียนประจำวันของนักเรียน การจัดทำระเบียบนักเรียน การจัดทำเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
2. เพื่อให้นิสิตมีทักษะในการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
3. เพื่อให้นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน

เนื้อหาสาระ

1. การสังเกตการปฏิบัติงานธุรการของครูประจำชั้น
2. การฝึกปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน

แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 2

เรื่อง การปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย

วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

หลักสูตร ก.ศ.บ. พ.ศ. 2541

สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2543

วันเดือนปี เวลา 12 คาบ

สาระสำคัญ

การปกครองชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันของนักเรียนเป็นไปอย่างมีความสุขและส่งเสริมการเรียนรู้ การปกครองนักเรียนควรใช้หลักจิตวิทยาและความเป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก การฝึกปกครองนักเรียนนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนทักษะการปกครองแล้วยังทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการฝึกปกครองนักเรียน
2. เพื่อให้ นิสิตมีทักษะในการปกครองนักเรียนและช่วยงานธุรการในชั้นเรียน
3. เพื่อให้ นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปกครองนักเรียน
4. เพื่อให้ นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการปกครองนักเรียน

เนื้อหาสาระ

1. การฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
2. การฝึกแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างง่าย ๆ

กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 2 จากใบงานที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา และรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาค่าที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน
3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้
 - 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 - 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ
2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสพการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไป ฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูพี่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตาม ขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว
4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. ใบงาน
2. แผ่นใส
3. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและปฏิบัติงานของนิสิต
2. สอบถามข้อมูลการฝึกปฏิบัติจากครูพี่เลี้ยง
3. สัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ
4. ตรวจสอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติรายงานกลุ่ม

ใบงานที่ 2

การฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย

ให้นักเรียนดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 2 จากใบความรู้ที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา และรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ

2. ครูที่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน

3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง

3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

3.4 วิธีแก้ปัญหานั้น

3.5 ข้อสังเกตอื่นๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้

4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ

4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน

4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น

4.4 วิธีแก้ปัญหานั้น

4.5 ข้อสังเกตอื่นๆ

ใบเนื้อหาที่ 2

คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

สาระสำคัญ

การปกครองชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันของนักเรียนเป็นไปอย่างมีความสุขและส่งเสริมการเรียนรู้ การปกครองนักเรียนควรใช้หลักจิตวิทยาและความเป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก การฝึกปกครองนักเรียนนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนทักษะการปกครองแล้วยังทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวางแผนแก้ปัญหาได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการฝึกปกครองนักเรียน
2. เพื่อให้นิสิตมีทักษะในการปกครองนักเรียน
3. เพื่อให้นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปกครองนักเรียน
4. เพื่อให้นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการปกครองนักเรียน

เนื้อหาสาระ

1. การฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
2. การแก้ปัญหานักเรียนอย่างง่าย ๆ

แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 3

เรื่อง การสร้างและใช้สื่อการสอน
วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2
หลักสูตร ก.ศบ. พ.ศ. 2541
สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2543
วัน เดือน ปี เวลา 12 คาบ

สาระสำคัญ

สื่อการสอนมีความสำคัญต่อผลการสอนของครูเป็นอย่างมาก การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาวิชา และวัยของนักเรียน จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกทำและทดลองใช้สื่อการสอนมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
2. เพื่อให้ นิสิตมีทักษะในการทำและใช้สื่อการสอนในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำและใช้สื่อการสอนได้
4. เพื่อให้ นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการใช้สื่อการสอน

เนื้อหาสาระ

1. การฝึกทำสื่อการสอน
2. การทดลองใช้สื่อการสอนในสถานการณ์จริง

กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 3 จากใบงานที่กำหนด

2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการสร้างและใช้สื่อการสอน

3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาและรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกสร้างและใช้สื่อการสอน โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ

3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง

3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)

3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ

4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ

2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน

3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้
 - 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 - 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ
2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสพการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไป ฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตาม ชั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว
4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. ใบงาน
2. แผ่นใส
3. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและปฏิบัติงานของนิสิต
2. สอบถามข้อมูลการฝึกปฏิบัติจากครูพี่เลี้ยง
3. สัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ
4. ตรวจสอบแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติจากรายงานกลุ่ม

ใบงานที่ 3

เรื่อง การสร้างและใช้สื่อการสอน

ให้นิสิตดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 3 จากใบเนื้อหาที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการสร้างและใช้สื่อการสอน
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาและรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกสร้างและใช้สื่อการสอน โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน

3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

- 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้นหรือกลุ่มนั้น ปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ใบเนื้อหาที่ 3

คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

สาระสำคัญ

สื่อการสอนมีความสำคัญต่อผลการสอนของครูเป็นอย่างมาก การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาวิชา และวัยของนักเรียน จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกทำและทดลองใช้สื่อการสอนมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่เป็นครูในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
2. เพื่อให้นิสิตมีทักษะในการทำและใช้สื่อการสอนในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำและใช้สื่อการสอนได้
4. เพื่อให้นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการใช้สื่อการสอน

เนื้อหาสาระ

1. การฝึกทำสื่อการสอน
2. การทดลองใช้สื่อการสอนในสถานการณ์จริง

แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 4

เรื่อง การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

หลักสูตร ก.ศบ. พ.ศ. 2541

สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2543

วันเดือนปี เวลา 12 คาบ

สาระสำคัญ

การสอนนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยตรงทางด้านสติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม การปฏิบัติ การฝึกทักษะการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต จะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนและเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. เพื่อให้นิสิตมีทักษะในการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. เพื่อให้นิสิตเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนมากขึ้น
4. เพื่อให้นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลได้
5. เพื่อให้นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการสอนนักเรียน

เนื้อหาสาระ

การฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 4 จากใบงานที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาและรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ

3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง

3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)

3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ

4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน
3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

- 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสพการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไป ฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูพี่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตาม ขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการ ไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. ใบงาน
2. แผ่นใส
3. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

การวัดและประเมินผล

1. สัมภาษณ์จากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและปฏิบัติงานของนิสิต
2. สอบถามข้อมูลการฝึกปฏิบัติจากครูพี่เลี้ยง
3. สัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ
4. ตรวจสอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติรายงานกลุ่ม

ใบงานที่ 4

การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

ให้นิสิตดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 4 จากใบเนื้อหาที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาและรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน

3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

- 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูที่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้

- 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
- 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
- 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
- 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ใบเนื้อหาที่ 4

คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

สาระสำคัญ

การสอนนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจและพฤติกรรม การปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่จะเป็นครูในอนาคตจะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนและเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีทัศนคติตระหนักและเห็นความสำคัญของการฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. เพื่อให้มีทัศนคติมีทักษะในการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. เพื่อให้มีทัศนคติเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนมากขึ้น
4. เพื่อให้มีทัศนคติสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลได้
5. เพื่อให้มีทัศนคติมีความรู้สึที่ดีและมั่นใจต่อการสอนนักเรียน

เนื้อหาสาระ

การฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ 5

เรื่อง การเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น

วิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

หลักสูตร ก.ศ.บ. พ.ศ. 2541

สำหรับนิสิตชั้นปีที่ ภาคเรียนที่ 1/2543

วันเดือนปี เวลา 12 คาบ

สาระสำคัญ

การฝึกเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้นเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องฝึกฝนก่อนที่จะไปเป็นครูในอนาคต เนื่องจากการสอนในชั้นเรียนจริงมีความแตกต่างและหลากหลายของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจและมีทักษะในการแก้ปัญหาพอ ๆ กับทักษะการสอน จึงจะทำให้การดำเนินการสอนมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้น
2. เพื่อให้ นิสิตมีทักษะในการเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น
3. เพื่อให้ นิสิตเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนในชั้นมากขึ้น
4. เพื่อให้ นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนนักเรียนทั้งชั้นได้
5. เพื่อให้ นิสิตมีความรู้สึกที่ดีและมั่นใจต่อการสอนนักเรียน

เนื้อหาสาระ

การเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้น

กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 5 จากใบงานที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาและรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น โดยให้มีวัตถุประสงค์สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน
3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้
 - 1.1 1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 - 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ
2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไป ฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูพี่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตาม ขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว
4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้
 - 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
 - 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
 - 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
 - 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
 - 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. ใบงาน
2. แผ่นใส
3. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและปฏิบัติงานของนิสิต
2. สอบถามข้อมูลการฝึกปฏิบัติจากครูพี่เลี้ยง
3. สัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ
4. ตรวจสอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติรายงานกลุ่ม

ใบงานที่ 5

การเตรียมบทเรียนและการสอนนักเรียนทั้งชั้น

ให้นักศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดแนวคิดทั่วไป และขั้นที่ 2 การวางแผน (4 คาบ)

1. นิสิตแบ่งกลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 5 – 6 คน ศึกษารายละเอียดประจำวิชาและกำหนดขอบข่ายภารกิจที่ต้องปฏิบัติในแผนการฝึกประสบการณ์ที่ 5 จากใบเนื้อหาที่กำหนด
2. นิสิตศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแผนก่อน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น
3. นิสิตจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา และรายละเอียดประจำวิชา โดยมีรายละเอียดของแผนอย่างน้อยตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น โดยให้มีวัตถุประสงค์ สองส่วน คือ
 - 3.1.1 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
 - 3.1.2 วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
 - 3.2 กิจกรรมการปฏิบัติที่นิสิตต้องไปปฏิบัติในชั้นเรียน รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้
 - 3.3 วิธีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติตามแผน กระบวนการฝึกปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น วิธีแก้ปัญหาที่ใช้ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้าต้องใช้)
 - 3.4 วิธีการสรุปผลจากการฝึกปฏิบัติ
4. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อชั้นเรียน เพื่ออภิปรายและปรับปรุงแผนของกลุ่มตนเองให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน และขั้นที่ 4 การสังเกตผล (ใช้เวลา 4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละกลุ่มออกฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนที่กำหนด ตามแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ โดยอาจเป็นการปฏิบัติรายบุคคล หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม แล้วแต่ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
2. ครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติงาน

3. นิสิตแต่ละคนสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างฝึกปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างไว้ในขั้นตอนการวางแผน พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตเอง
- 3.2 ผลการฝึกปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
- 3.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 3.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (4 คาบ)

1. นิสิตแต่ละคนนำเสนอผลการสังเกตและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในระหว่างฝึกปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

- 1.1 ผลการฝึกปฏิบัติงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 1.2 มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติ

2. นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกของตนเองต่อชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ถ้านิสิตคนใด หรือกลุ่มใด พบว่าผลการไปฝึกประสบการณ์ครั้งนี้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือยังมีประเด็นที่สงสัยต้องการจะพิสูจน์ให้ชัดเจน ให้นิสิตคนนั้น หรือกลุ่มนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการฝึกครั้งแรก จากนั้นกลับไปฝึกปฏิบัติที่ชั้นเรียนเดิม โดยติดต่อกับครูพี่เลี้ยงเพื่อขอเวลาเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตามขั้นตอนเดิมในครั้งแรก จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว

4. จัดทำรายงานส่วนบุคคล โดยให้ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้

- 4.1 วัตถุประสงค์ของการไปฝึกปฏิบัติ
- 4.2 กิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติในโรงเรียน
- 4.3 ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น
- 4.4 วิธีแก้ปัญหาที่ใช้
- 4.5 ข้อสังเกตอื่น ๆ

ใบเนื้อหาที่ 5

คำอธิบายรายวิชา 404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

สาระสำคัญ

การฝึกเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้นเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องฝึกฝนก่อนที่จะไปเป็นครูในอนาคต เนื่องจากการสอนในชั้นเรียนจริงมีความแตกต่างและหลากหลายของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งครูจะเป็นต้องทำความเข้าใจและมีทักษะในการแก้ปัญหาพอ ๆ กับทักษะการสอน จึงจะทำให้การดำเนินการสอนมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตตระหนักและเห็นความสำคัญของการฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. เพื่อให้นิสิตมีทักษะในการเตรียมบทเรียนและสอนนักเรียนทั้งชั้น
3. เพื่อให้นิสิตเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนมากขึ้น
4. เพื่อให้นิสิตสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนนักเรียนทั้งชั้นได้
5. เพื่อให้นิสิตมีความรู้ลึกที่ดีและมั่นใจต่อการสอนนักเรียน

เนื้อหาสาระ

การเตรียมบทเรียนและทดลองสอนนักเรียนทั้งชั้น

**แผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
โดยใช้วิธีการตามปกติ**

คำอธิบายรายวิชา

404362 ประสบการณ์วิชาชีพ 2 1(0-3-0)

ฝึกทำและทดลองใช้สื่อ ฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานธุรการในชั้นเรียน
2. เพื่อให้บัณฑิตสามารถปกครองชั้นเรียน
3. เพื่อให้บัณฑิตสามารถทำสื่อการเรียนการสอน
4. เพื่อให้บัณฑิตสามารถสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. เพื่อให้บัณฑิตสามารถเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งชั้น
6. เพื่อให้บัณฑิตเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
7. เพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิตที่จะเข้าสู่อาชีพครูต่อไป

สังเขปเนื้อหา

การฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน

1. งานธุรการในชั้นเรียน
2. การปกครองชั้นเรียน
3. การทำสื่อการเรียนการสอน
4. การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. การเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งชั้น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ปฏิบัติตามแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามปกติ

การประเมินผล

1. อาจารย์ประจำวิชา 50 %
2. อาจารย์พี่เลี้ยง 50 %

กำหนดการสอนประจำรายวิชา สำหรับกลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
1	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฐมนิเทศรายวิชา(รวมทุกกลุ่ม) 2. วัตถุประสงค์ต่อวิชาชีพครู 	15 มิ.ย.43	08.00-12.00	QS 201
2	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฟังวิทยากรและศึกษาสังเกตโรงเรียน ประถมศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน 1.2 พฤติกรรมการสอนของครู 1.3 การจัดชั้นเรียน 1.4 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 1.5 การปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ของครู 1.6 การใช้หลักสูตรและการจัดกิจกรรม สำหรับนักเรียน 1.7 การบริหารโรงเรียน 1.8 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน 	22 มิ.ย. 43	08.00-12.00	QS 201
3	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฟังวิทยากรและศึกษาสังเกตโรงเรียน มัธยมศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน 1.2 พฤติกรรมการสอนของครู 1.3 การจัดชั้นเรียน 1.4 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 1.5 การปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ของครู 	6 ก.ค.43	08.00-12.00	QS 201

ลำดับที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
	1.6 การใช้หลักสูตรและการจัดกิจกรรม สำหรับนักเรียน 1.7 การบริหารโรงเรียน 1.8 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรง เรียนและชุมชน			
4	1. สัมมนาผลจากการศึกษา สังเกตการจัด การเรียนการสอนจากการฟังวิทยากร 2. เตรียมการสอน 2.1 ศึกษารูปแบบการเขียนแผนการ สอน 2.2 อภิปรายซักถาม 2.3 เตรียมบทเรียนและ เขียนแผนการ สอน	13 ก.ค. 43	08.00-12.00	QS 201
5	1. สาธิตการสอนตามแผนการสอนที่ เตรียมไว้ ครั้งที่ 1 2. อภิปรายการผลสอนร่วมกันโดยใช้ แบบสังเกตการสอนเป็นแนวทางใน การพิจารณา 3. เขียนรายงานสรุปการทดลองสอน	20 ก.ค. 43	08.00-12.00	QS108

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. สาธิตการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้ ครั้งที่ 2 2. อภิปรายผลการสอนร่วมกันโดยใช้แบบสังเกตการสอนเป็นแนวทาง 3. เขียนรายงานสรุปผลการทดลองสอน 	27 ก.ค. 43	08.00-12.00	QS 201
7	<ol style="list-style-type: none"> 1. นิสิตเดินทางไปพบผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์พี่เลี้ยง 2. นิสิตและอาจารย์พี่เลี้ยงทำความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอน 3. สังเกตการสอนในชั้นเรียน 4. นัดหมายกำหนดการฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนในสัปดาห์ต่อไป 5. นิสิตเขียนรายงานสรุปผลการสังเกตชั้นเรียน 	3 ส.ค. 43	08.00-12.00	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา
8	<ol style="list-style-type: none"> 1. นิสิตเดินทางไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน 2. อาจารย์พี่เลี้ยง มอบหมายงานในการช่วยจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ได้แก่ การปกครองชั้นเรียนและการตรวจแบบฝึกหัดนักเรียน 3. อาจารย์พี่เลี้ยงมอบหมายงานให้นิสิตทำสื่อการเรียนการสอน และนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในสัปดาห์ต่อไป 	10 ส.ค.43	08.00-12.00	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
	4. อาจารย์ที่เลี้ยงนัดหมายนิสิตในการฝึก ประสบการณ์ในสัปดาห์ต่อไป 5. นิสิตเขียนรายงานการฝึกประสบ การณ์			
9	1. นิสิตไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน 2. นิสิตพบอาจารย์ที่เลี้ยงประจำชั้น 3. อาจารย์ที่เลี้ยงให้นิสิตนำสื่อที่ช่วย กันสร้างมาใช้เป็นกิจกรรมเสริมใน การเรียนการสอน 4. อาจารย์ที่เลี้ยงอธิบายงานธุรการใน ชั้นเรียนพร้อมทั้งนำตัวอย่างให้นิสิต ได้ศึกษาและทดลองฝึกปฏิบัติ 5. อาจารย์ที่เลี้ยงอธิบายงานบริการ หรือให้นิสิตได้ลองฝึกปฏิบัติจริง (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอาจารย์ ที่เลี้ยง) 6. อาจารย์ที่เลี้ยงมอบหมายเนื้อหาวิชา ให้นิสิตเตรียมบทเรียนเขียนแผนการ สอนและนำมาทดลองสอนใน สัปดาห์ต่อไป 7. นิสิตเขียนรายงานการฝึกประสบ การณ์	17 ส.ค.43	08.00-12.00	โรงเรียน วัดราษฎร์ ศรัทธา

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
10	<p>1 สัมมนาผลการฝึกปฏิบัติงานในหัวข้อต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> -การสังเกตการสอนในชั้นเรียน -การทำสื่อการเรียนการสอน -การตรวจแบบฝึกหัด -การปกครองชั้นเรียน -งานบริการต่าง ๆ ในโรงเรียน <p>1. อภิปรายร่วมกัน</p> <p>2. ชักถามปัญหาและสรุป</p>	24 ส.ค.43	08.00-12.00	QS 201
11	<p>1. นิสิตไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน</p> <p>2. นิสิตพบอาจารย์พี่เลี้ยงประจำชั้นเรียน</p> <p>3. นิสิตดำเนินการสอนตามแผนการสอน</p> <p>4. อาจารย์พี่เลี้ยงให้ คำแนะนำและข้อเสนอแนะ</p> <p>5. อาจารย์พี่เลี้ยงนัดหมายกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงานในสัปดาห์ต่อไป</p> <p>6. นิสิตเขียนรายงานการฝึกประสบการณ์</p>	31 ส.ค.43	08.00-12.00	โรงเรียน วัดราษฎร์ ศรัทธา
12	<p>1. นิสิตไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน</p> <p>2. นิสิตพบอาจารย์พี่เลี้ยงประจำชั้นเรียน</p> <p>3. นิสิตดำเนินการสอนตามแผนการสอน</p> <p>4. อาจารย์พี่เลี้ยงให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ</p>	7 ก.ย. 43	08.00-12.00	โรงเรียน วัดราษฎร์ ศรัทธา

สัปดาห์ที่	กิจกรรมนิสิต	วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่
	5. อาจารย์ที่เล็งเห็นคําหมายกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงานในสัปดาห์ต่อไป 6. นิสิตเขียนรายงานการฝึกประสบการณ์			
13	1. นิสิตไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน 2. นิสิตพบอาจารย์ที่เล็งประจำชั้นเรียน 3. นิสิตดำเนินการสอนตามแผนการสอน 4. อาจารย์ที่เล็งให้คําแนะนำเสนอแนะ 5. อาจารย์ที่เล็งและนิสิตอภิปรายและสรุปผลการฝึกปฏิบัติงานทั้งหมด 6. นิสิตเขียนรายงานการฝึกประสบการณ์	14 ก.ย. 43	08.00-12.00	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา
14	1. สัมมนาผลการฝึกประสบการณ์ทั้งหมด 2. อภิปรายร่วมกัน ชักถามปัญหาและสรุปการฝึกปฏิบัติ 3. นิสิตร่วมกันสรุปถึงประสบการณ์ประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับจากรายวิชา 404362 ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อเตรียมตัวสู่สาขาวิชาชีพครูต่อไป 5. วัดเจตคตต่อวิชาชีพครู	21 ก.ย.43	08.00-12.00	QS 201

แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู

แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ จากนั้นทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงความรู้สึกให้ตรงกับความรู้สึกของท่าน โดยแบ่งระดับความรู้สึกออกเป็น 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
- 4 หมายถึง รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
- 3 หมายถึง รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
- 2 หมายถึง รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
- 1 หมายถึง รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความรู้สึกเห็นด้วย				
	5	4	3	2	1
1. ครูคือเรือจ้างที่นำส่งสาร					
2. ครูคือผู้นำชุมชน					
3. ครูคือศูนย์รวมแห่งความดี					
4. อาชีพครูเหมาะสมกับคนอ่อนแอ					
5. อาชีพครูเหมาะสมกับคนสันโดษ					
6. อาชีพครูไม่มีอะไรแตกต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป					
7. อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง					
8. อาชีพครูนับวันมีแต่จะรุ่งโรจน์					
9. ครูเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย					
10. ครูเป็นอาชีพที่ท้าทาย					
11. ครูเป็นอาชีพที่ต่ำสมัย					
12. อาชีพครูได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง					
13. ครูมีความสำคัญที่สุดต่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติ					
14. ครูมีหน้าที่บังคับควบคุมนักเรียนอย่างเข้มงวด					
15. ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แก่นักเรียน					
16. ครูควรสงบเสงี่ยมเยียมตัว					
17. อาชีพครูไม่ได้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ					
18. ครูมีหน้าที่เขี่ยนตึ้นนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน					
19. ข้าพเจ้าจะเป็นครูในอนาคต					
20. ข้าพเจ้าไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับอาชีพครู					
รวม					

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูโดยใช้ t - test กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ

ข้อ	ค่า t
1. ครูคือเรือจ้างที่น่าสงสาร	5.01
2. ครูคือผู้นำชุมชน	2.03
3. ครูคือศูนย์รวมแห่งความดี	2.52
4. อาชีพครูเหมาะสมกับคนอ่อนแอ	2.61
5. อาชีพครูเหมาะสมกับคนสันโดษ	2.25
6. อาชีพครูไม่มีอะไรแตกต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป	3.25
7. อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง	2.62
8. อาชีพครูนับวันมีแต่จะรุ่งโรจน์	2.20
9. ครูเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย	3.49
10. ครูเป็นอาชีพที่ทำทนาย	1.97
11. ครูเป็นอาชีพที่กล้าสมัย	5.48
12. อาชีพครูได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง	1.84
13. ครูมีความสำคัญที่สุดต่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติ	1.92
14. ครูมีหน้าที่บังคับควบคุมนักเรียนอย่างเข้มงวด	4.81
15. ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แก่นักเรียน	2.10
16. ครูควรสงบเสงี่ยมเจียมตัว	3.42
17. อาชีพครูไม่ได้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ	4.69
18. ครูมีหน้าที่การเมียนตักนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน	2.82
19. ข้าพเจ้าจะเป็นครูในอนาคต	2.08
20. ข้าพเจ้าไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับอาชีพครู	2.74